

Katarzyna
Podczaska

Laura Kozubowska Agata Kmieć

MAŁY SŁOWNIK GWARY
KUJAW ZACHODNICH

„Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie”.

Instytucja Zarządzająca PROW 2014-2020 – Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Publikacja wykonana na zlecenie Stowarzyszenia „Lokalna Grupa Działania Czarnoziem na Soli”
współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach poddziałania 19.3.

Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania PROW 2014-2020.

Katarzyna

Podczaska

Laura Kozubowska Agata Kmieć

MAŁY SŁOWNIK GWARY KUJAW ZACHODNICH

Tytuł publikacji: *Mały słownik gwary Kujaw Zachodnich*

Autorzy publikacji:

Katarzyna Podczaska, Laura Kozubowska, Agata Kmieć

Wykorzystane w publikacji zdjęcia pochodzą ze zbiorów Laury Kozubowskiej oraz Zespołu Folklorystycznego *Kłopotianie*

Na okładce: haft kujawski opracowany graficznie przez Manuełę Pollok na podstawie publikacji *Haft kujawski. Wzory i instrukcja*, TeKa nr 3, Inowrocław 1984

Recenzja naukowa: dr hab., prof. UKW Maria Pająkowska-Kensik

Wydawca: Machina Druku Sp. z o.o., ul. Kociewska 26f, 87-100 Toruń
na zlecenie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Czarnoziem na Soli

Publikacja wydana w ramach projektu współpracy „Odrębność kulturowa łączy obszary Wielkopolski i Kujaw” w ramach poddziałania 19.3 Przygotowanie i realizacja działań w zakresie współpracy z lokalną grupą działania.

Nakład: 1000 egzemplarzy

ISBN 978-83-68245-03-5

Egzemplarz bezpłatny

Opracowanie graficzne: Beata Króliczak-Zajko, Karol Cyranowicz

Skład: Iwona Banasiak

Druk: Machina Druku

Toruń 2024

SPIS TREŚCI

Recenzja <i>Małego słownika gwary Kujaw Zachodnich</i>	5
Charakterystyka źródła	7
Słownik [A–Z]	9
<i>Kujawiozec, bo jezdeś</i> , Agata Kmieć	141
<i>Wartałoby</i> , Laura Kozubowska	142

Recenzja *Małego słownika gwary Kujaw Zachodnich*

Autorka opracowania, Katarzyna Podczaska przygotowała popularnonaukowy słownik gwarowy, opierając się na publikacji Henryka Lewickiego, wydanej w 2005 roku w Inowrocławiu. W „Charakterystyce źródeł” podkreśla wiarygodność autora, który był rodowitym inowrocławianinem i przez pół wieku dziennikarzem „Gazety Pomorskiej” popularyzującej też kulturę Kujaw. W publikacji *Na kujawską nutę, czyli Benasowe pogwarki* zamieścił liczne opowieści, gawędy, stylizując tekst na gwarę kujawską w jej odmianie zachodniej. Regionaliści uznali, że autor gwarowych felietonów „sprawnie posługuje się kujawskim słownictwem gwarowym [...] jego gawędy cechuje barwność i potoczystość narracji, a także uwzględnienie najważniejszych cech fonetycznych, słowotwórczych, fleksyjnych i składniowych kujawskiej mowy”. Stworzona postać narratora, Benasa, wzbudziła sympatię odbiorców tekstów. Ponieważ akcja opowiadań dzieje się pod koniec XX w., w słowniku znalazły się też potoczny i regionalizm.

Zapisanie gwaryzmów według ogólnych zasad ortografii ułatwia korzystanie ze słownika i nadaje mu popularny charakter. Zbiór leksemów jest dość bogaty i jednocześnie poparty kontekstem.

Urozmaiceniem całości są załączone ciekawe zdjęcia różnych scenek z życia i kultywowania tradycji m.in. przez zespół folklorystyczny „Kłopotanie”. *Mały słownik gwary Kujaw Zachodnich* jest dobrym przykładem popularyzacji ludowej kultury utrwalonej w regionalnej odmianie języka i może być bardzo użyteczny w szeroko pojętej edukacji regionalnej ważnej też w obszarze dialektu wielkopolskiego.

dr hab., prof. UKW Maria Pająkowska-Kensik

Charakterystyka źródła

Zasób słownictwa *Małego słownika gwary Kujaw Zachodnich* oparty został na publikacji Henryka Lewickiego, wydanej w Inowrocławiu w 2005 r. pod tytułem *Na kujawską nutę, czyli Benasowe pogwarki*. Autor był rodowitym inowrocławianinem, przez ponad 50 lat dziennikarzem „Gazety Pomorskiej”. Swój zbiór opowieści, a właściwie gawęd, stylizował na gwarę kujawską, nadając mu cechy odmiany zachodniej tejże gwary (Kujaw Zachodnich). Zostały w nim świadomie wykorzystane i zachowane najważniejsze cechy tego dialektu, zwłaszcza leksykalne.

Publikację książkową autor poprzedził cyklem „felietonów gwarowych” w „Gazecie Pomorskiej”, jak sam je nazywał, który zyskał szerokie uznanie czytelników. Gwarę Kujaw Zachodnich poznał podczas pobytów u swoich dziadków i krewnych na wsi (wywodził się z rodziny chłopskiej), ale także na inowrocławskiej ulicy. Jak sam napisał we wstępie do książki, mowę mieszkańców Kujaw Zachodnich „usiłował mniej lub bardziej wiernie przypomnieć”.

Ponieważ akcja opowiadań dzieje się współcześnie (pod koniec XX wieku), oprócz tradycyjnych słów gwarowych, występują w niej także nowsze elementy leksykalne (regionalizmy, potoczizmy), których gwara ludowa Kujaw Zachodnich prawdopodobnie dawniej nie znała. Mamy tu do czynienia – jak pisze Włodzimierz Moch z Akademii im. Jakuba z Paradyża w Gorzowie Wielkopolskim – z gwarą ludową dużej części Kujaw, której kształt jest obecnie podobny, zarówno w mieście, jak i na wsi, zwłaszcza wśród młodszych pokoleń Kujawian.

Henryk Lewicki sprawnie posługuje się kujawskim słownictwem gwarowym, przy tym jego gawędy cechuje barwność i potoczystość narracji, a także uwzględnienie najważniejszych cech fonetycznych, słowotwórczych, fleksyjnych i składniowych kujawskiej mowy.

Mimo, iż językoznawców razi w publikacji fakt nadmiernej stylizacji gwarowej, która nie występowała u najstarszych rodowitych Kujawian, ogromne poczucie humoru H. Lewickiego i potoczystość języka powodują, że jego książka o życiu codziennym Kujawianina Benasa jest chętnie czytana (nakład książki bardzo szybko został całkowicie wyprzedany!), a po odpowiedniej wery-

fikacji, stanowić może podstawę do naukowej refleksji, zwłaszcza o słownictwie Kujaw Zachodnich i licznych paralelach między gwara mieszkańców Inowrocławia, Poznania oraz innych miast leżących na obszarze dialektu wielkopolskiego. Bohater Lewickiego, Benas, obraca się w starym i nowym świecie, jest łącznikiem między epokami, które używają różnych kodów językowych, różnych systemów symboli, przez co jego opowiadania nie wydają się dla współczesnego czytelnika zbyt archaiczne lub niezrozumiałe; wręcz przeciwnie: czyta się ją z zainteresowaniem, mając wrażenie, że takiego „Benasa”, kumpla do towarzystwa, z dużym poczuciem humoru, chętnie byśmy spotkali na ulicy, zaprosili do swojego domu i obdarzyli zaufaniem.

W swojej analizie używanego przez Henryka Lewickiego języka, wspomniany Włodzimierz Moch, oddaje ostatecznie autorowi sprawiedliwość, uznając go za „pełnoprawnego i kompetentnego uczestnika i reprezentanta kujawskiej wspólnoty regionalnej oraz użytkownika tejże gwary na wszystkich jej poziomach, od fonetycznego poczynając, a na leksykalnym i frazeologicznym skończywszy”.

Opracowano na podstawie: W. Moch, *Rewitalizacja gwary kujawskiej na przykładzie gawęd Henryka Lewickiego „Na kujawską nutę, czyli Benasowe pogwarki”, „Lingusitica Bidgostiana”, Series Nova, Vol. 3, Warszawa 2018, s. 181–191.*

A

ajnfach – prosto, zwyczajnie

Jak zaś jednego popołudnia przyjdzie im godać zez dziesińcioma aby wincy świstokamy, to nie jest tak ajnfach.

ajntop – danie jednogarnkowe; gęsta wieloskładnikowa zupa, stanowiąca posiłek jednodaniowy

Żeby to jakiś pożywny ajntop, dejma na to grochówa na wyndzonce, kwas na świńskich łogunach abo fasolówka na wołowinie.

akordion – akordeon

Znano w Kympie i cołki łokolicy kapela ludowo z bymbnym, skrzypkamy, klarnyтым i akordionym.

akuratnie – akurat, właśnie

Akuratnie przechodziłym skwerkim kole banku, jak dojrzotym mojom wnusie Lorette.

amerykan – żółta bułka biszkoptowa z lukrem, w kształcie spłaszczonej półkuli
Jakie w jego składzie byli amerykany, abo szneki z glancym!

amyn – amen; tutaj: na zawsze, całkowicie

Tam zaś drzwi były zamkninte na amyn.

ancug – garnitur

Fociu wstół z fotela, a mistrz szczotkował jego ancug łód góry do samutkiego dołu, żeby nigdzie ani jednego klączyska nie zostało.

angryst – agrest

[...] a jo, w razie czego, mom jeszcze tytkę angrystu pomiszanygo ze świntojankami, co zerwołym na działce – powiedział Jachu Tabala.

anker – staroświecki zegarek

Jak dostotem po nieboszczyku dziadusiu stary anker kieszonkowy z łańcuszkiem [...], to sie łodglachłym wew świonteczny ancug zez westkom.

akordion - akordeon

anksa mieć – bać się

To tyż miałam anksa, jak godali w radiu, telewizyi i pisali cheba w koždy gazycie ło tym kuńcu świata.

antrejka – przedpokój, sień, korytarz

Ale jak już byłym w antrejce i zakłodym myce na łeb, musiołym sie szybko wycofać, bo ktoś w tym momyncie wraził klucz w zamek przy drzwiach.

apach – oprych

Ale za to Sylwa rżnie tero apacha jak sie patrzy.

Apryl – Prima Aprilis

Benas, a pamintosh, że w sobote momy Apryla?

aprylusowy – aprilisowy

Dlo moigo znajomka, takigo Pietrasa zez Piastoskigo to taki kawoł aprylusowy ło mało nie skuńczył sie zawałym serca.

artycha – aktor

Te same artychy som prawie we wszystkich tych fylmach.

aryna – arena

Wtedy na aryynie tańcowało przy łoorkiestrze naroz jaż pindziesiont kuniów.

B

babsko – baba, brzydka lub stara kobieta, pogardliwie: kobieta, małżonka
Takie ci babsko frechowne.

badeje – kąpielówki
A teraz bym wyszed nojlepi w samych badejach.

bajda – kłamstwo, nieprawda, bujda, bajka
Bajdy, nie bajdy.

bajdurzyć – pleść bajki, wymyślone opowieści
Jak bydziesz jakimu młodziokowi topowiadot to golonce, abo bioły z kapuchom u Alocha Nadraja, to un wcale nie bydzie wiedziot, to co sie właściwie rozchodzi i to czym ty bajdurzysz.

balbirz – fryzjer
Babcia, co w tym casie była u nos, nigdy nie mówiła „do golorza”, ino „do balbirza”.

balonówa – kolarzówka
Jak ujechalim jeszcze kawotek i bylim przed zakryntym na Podgórnem widzielim, że Felek zsiodo z roweru, rzucuo balonówe na droge i golo do rowu, a tam spuszczo hoje.

bana – kolej żelazna
Pojachalim banom. Przeszły soboty przed południm, razem z Benasym wybralim sie na bane.

barłożyć – mówić bez sensu
Tej, co ty tyż barłożysz.

barzy – bardziej
[...] ale tam barzy chodziło sie na picie niż na jedzynie.

bebech – brzuch

Już cie widze, jak walisz Królówom w samych badejach, na tych krzywych girach w samych żylokach, z bebechym jak jaki wańtuch.

bejmy – pieniądze

Teroz jak mosz bejmy dostaniesz wszystko.

betka – grzyb

Tej – godo Benas – jak ze trzy dni i noce tak popado, a późni sie łociępli, to trza bydzie wybrać sie na betki.

betkowanie – grzybobranie

Takie betkowanie trza było uczcić.

betleimsko szopka – szopka betlejemska

Była tyż wycinano szopka betleimsko, abo pajace, co je sie po wycinciu na szperówie pocięgało za sznurki, a une robiły różne wygibasy.

biadoć – biadolić, narzekać

Wczoraj, jak u niech byłym, mocno biadoł, że to już koniec wakacji i trzeba walcować do budy, znowy sie uczyć, łodrabić lekity, pisać klasowy.

bida – biedota

Znaczy sie, my podatniki, a nojwincy jak zawdy bida i my emeryty i ryncisty, co dostajom marne grosze.

biksa – blaszana puszka

Łobowionzkowo łobok cyrkusu musiała być karasela dlo najmłodszych gzubów, budki gdzie sie szczyłało zez wiatrówy, wakato szmacianymi piłkami w biksy, abo drewniane kółka sie zarzucało na szyjki flachów.

bimba – tramwaj

Zas na Rynku, co był jeszcze podzielony na dwa place jezdniom i szynamy bimby, przy samy ty jezdni leżało śtyrech esmanów w czornych mundurach.

bindka – krawat

Leciół wyelegantowany w zielony maneli z bindkom pod szyjom i kwiotkami w rynku.

bioła – biała kiełbasa

betlejsko szopka – szopka betlejska

Na kolacjom mielim białom na goronco, a na zagryche pstronga w zylzie i karpia we sosie greckim, co trzymalim je w lodowie jeszcze z Bożygo Narodzynio.

blaszok – blaszany wychodek uliczny

Ale tero, jak już jezdeźmy w tym NATO, a niedugo bydzim w Uni Ojropejski, blaszoki już dawno wyszli z mody.

bliży – bliżej

Te, co go znali bliży, to godali, że miał wielkom krzeps, takom jak dwóch normalnych chłopów.

blokier – człowiek robiący blokadę

Szkiety sie fest bierom za tych blokierów.

błyszczoncy – błyszczący

Kuniecznie cimne portki, tako samo jupa abo płaszcz zez zielaznymi guzikamy, zaś na glacy maciejówa z błyszczoncym rydlim.

boczyc – pamiętać

– Ty byleś jeszcze smark i tego nie boczysz.

boczynie dawać – zwracać uwagę

Musze tyż dawać boczynie na łodciski, bo ty już mosz chyba ze cyntnery żywy wagi.

bogaci – bogaciej

Bogaci było na stołach, a i prezynaty lepsze.

bogać tam – gdzieżby tam, wcale nie, jakże ma być inaczej, nie inaczej, nie, ale gdzież tam (zaprzeczenie)

A bogać tam – un na to – sadetka to mnie spadło zez 15 kilo, chocioż im normalnie, a może wincy i lepi niż downi.

bogol – bogacz

Może mu przyniesom szczynście i bydzie bogol.

bojoc sie – bać się

To sie bojałam, że jeszcze bydom chcić do nich sie przyłonczyć nasze łod miastowych autobusów.

bombnonć – uderzyć, walnąć

Bombnonć go fest w glace jakimsiś kołkim, grubom sztachytom?

boner – środek chemiczny do froterowania podłóg

W pomieszkaniach było wszystko na glanc i ino pochniało bonerym.

borchać sie – gniewać się, boczyć się

Znowy sie na mnie borchosz, czy co?

borg – pożyczka, kredyt

Mom ino łodłożone na życie do wypłaty i te 300 złotych, co mosz na borg z firmy.

bracha, braszka – brat

To jego starszy bracha, nojwinkszy z nich, chłopisko blisko dwa metry, znalazł gdzieś kosz taki duży łód wyngła [...]. Wyglondół na zmynczonygo, bo w sobote jego braszka wydawół swojom córke, a krześnioczke Zenucha.

bramfa – wódka

Bramfa mu jeszcze lelita popoli abo co.

brechtać – mieszać

No to teraz kobita chce tych, co godali i pisali o kuńcu świata łoskarzyć, że niepotrzebnie brechtali ludziom we łbach.

breweria – awantura, burda

Co tyn chłopok łostatnio wyprowio za brewerie, to sie wew głowie nie mieści.

broć – brać

Jak sie skończył kawotek, broć kosz na plechy i stawioł przy stole, łobok swoigo miejsca.

bryle – okulary

Wypuszczół pirszy kłymb dymu, zakłodoł na nos bryle i czytoł.

bryna – wódka

Pierońsko bryna.

brynczynie – marudzenie, zrzędenie

[...] ino jego kobita była tako namolno, że sie mu w kuńcu to brynczynie w chatupie zmierzgło, no i sie zgodził.

brynoł – pijak

Jak tak myślałem, to przypomniało mnie się, co mnie topowiadała nieboszczka babcia to takim jednym Walku – fest brynołu, co go we wsi chcieli łodzwyzczać łod picio.

bucha – ciepłe okrycie wierzchnie, kurtka

Jeszczy w przeszłym tygodniu, jak lozem do roboty, to zakłodołem ciepłą buche.

bybs, byps – chleb

Cołkie bochynki suchygo bypsa, kupa różnygo ciosta, a nawet popsute kielbasy i minso tyż. Na kolacjom zjod jeszcze trzy sznyty bybsa zez leberkom i poszed spać.

bymbyn – bęben

Znano w Kympie i cołki łokolicy kapela ludowo z bymbnym, skrzypkamy, klarnytm i akordionym.

C

całki – cały

Zenuch, jak se ze dwa razy pociongnył zez doliwkom powiedział, że mu sie giry już całkie rozgrzały.

cas – czas

Cotkie szczyńście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

chabas – mięso

A una, jak rozpakowała chabas i wyroby swoi roboty, poszła do pokoju, żeby zoboczyć ubranygo chojoka.

chcić – chcieć

To sie bojałam, że jeszcze bydom chcić do nich sie przyłonczyć nasze łod miastowych autobusów.

cheba – chyba

Cheba przez nastypne pół godziny jo znalazym jednygo czornygo łebka, a Zenuch nic.

chichrać sie – śmiać się

A uni ino sie chichrajom, jakby co dopiru nażarli sie gziku.

chlasnonć – pęknać

Moimu wnukowi chlasta kicha łod koła górskiego, co mu je lajstym na pirszom komuniom świntom.

chlusnonć se – wypić wódki

Zamówilim piwko letko podgrzywane, po secie i jak już se chluślim, usiedlim do stolika i zapolilim.

chleptoć – pić

Ale skorno likorz tak godo, to już byde chleptoł tom wode mineralnom z Nałynczowa, Żywca, abo innygo zdrojowiska.

chabas - mięso

chichrać się – śmiać się

chocioż – chociaż

Wtedy tyż, chocioż niebo było jasne, to sie tyskało i grzmiało jak przy jaki burzy.

chojok – choinka

Łobejrzym po wystawach, może sie nom udo jakiesiś niedrogie prezenty pod chojoka wypatrzeć.

churchłoć – kaszleć

Rano, jak ide do łazinki sie umyć i łogolić, to churchłom przez pół godziny jak jaki gruzłik [...].

chwilka – chwila

Kiedy po chwilkę wyszłem po coś do kuchni, mucia tyż płakała.

chybki – szybki

Chyba z kimś inszym, bo jo sie już na chybkie kawołki nie nadowom.

chylkim – chyłkiem

Tam, bo już zrobiło sie dycht cimno, dostał sie chylkim do pociongu na Poznań, co jechoł przez Ino i łod razu zamknył sie w kiblu.

chynć – chęć

No to nasze kobicka, co czerwonygo wina tyż już galancie łoprawiły, dostały chynći na tońce.

cimno – ciemno

Jak wsiodalim w Inie, to było jesczek durch cimno.

cingim – nieustannie, bez przerwy

Ino pić i pić cingim sie chce.

cinty – zawzięty

Na kuniec muszom tyż wiedzić, że jech „Hajhitla” był fest cinty na gupków i waryjotów, podobnych jak te dzisiejsze skinhajle.

cinżki – ciężki

Jak sie przed krztym dowiedziotym, że mo być Loretta, to mnie zatrzynło jak w cinżki delerii.

co jest lous? – o co chodzi?, co się dzieje?

To go sie pytom, co jest lous?

chojok – choinka

cołki – cały

Cołkie szczyńście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

coroz – coraz

Bejmów w nich coroz mni.

cudok – odmieniec, dziwak

Młode cudoki.

cymboł – cymbał

Stare, a gupie cymboły, i jo tyż.

cyntner – centnar, czyli 160 funtów = 64,8 kg

Musze tyż dawać boczynie na łodciski, bo ty już mosz chyba ze cyntnery żywy wagi.

cyrkus – cyrk

To dopiro bydzie cyrkus!

czekulada – czekolada

Machnył zaś tak mocno, że łodpadło zez kosy cołkie ostrze, co je zrobilim zez tyktury i łoblepilim pozłotkim łod czekulady.

czerwuny – czerwony

Patrze, a stary siedzi na wyrze, czerwuny na pysku jak tyn burok, trzymo sie za kaldon i inczy.

człopoć sie – iść powoli, wlec się

Jak szlim Sinkiewiczza w strone Solanów, to sie przed namy człopoł taki jedyn starowina, tyż pewni emeryt.

czopa, czopka – czapka

Za nie zaś kupiła sobie futro z norków, czope tyż z norków i do tego jeszcze zimowe kozoki. A tu niespodzianie z domu łobok, gdzie miszkali ino Nimcy, wyszedł policaj z czopkom ło dwóch rydlach i za namy.

czorny łebek – podgrzybek

Powinny już być maśluki, czorne łebki, kozłoki, a może i prawdziwek sie trafi.

czwortek – czwartek

Zaś w czwortek zrobiło sie ciepło i świcilo słońce.

czynstować – częstować

No to sie rozsiodem, wyciongłym pake papiruchów i go czynstuje.

czynści – częściej

Ino szlak mnie trafił coroz czynści, jak na każdym fylmie w telewizyi, co chwilka i to w nojciekawszym momyncie, zniko dejma na to zbyrujonco sobie para zakochanych [...].

czynść – część

Jedna z jego czynści był to smyntorz rodziny Kramerów.

Ć

ćmik – papieros

Schowałym ćmiki do kiejdy [...].

D

dać się – rzucić się, zabrać się do czegoś lub kogoś

Łograbiajom składy, likarskie przychodnie, a nawet dajom się na szkiełów.

dalekobieźny – 100-gramowy kieliszek wódki

Tak mnie sie widzi, że jakby golnonć po jednym dalekobieźnym, to by nom chyba troche w ślipiach pojaśniało [...].

dali – dalej

Ale już dali rozbiralo go słońce i to co wypił.

dawoć – dawać

Nojpirw nos wszystkich przepytol o różności, jak było trzeba, to przygroził dyszczyplinom, a dopiro na kuńcu dawoł prezynty.

dejma na to – na przykład

Żeby to jeszcze jakiś pozywny ajntop, dejma na to grochówwa na wyndzonce, kwas na świńskich łogunach abo fasolówka na wołowinie.

deleria – zdenerwowanie, złość, wściekłość

Mój kejter już delerii dostowoł łod tego szczyłanio, co sie zaczyno na Boże Narodzynie.

derekt – wprost

W altanie było pieruńsko goronco i tako duchota, że nie było derekt czym łoddychać.

derektor – dyrektor

Zaś na samym kuńcu w szpitalach sie zostanom same chore z derektoramy i sprzontaczkamy.

derka – okrycie konia, zakrywające cały jego tułów, zad i czasem szyję

To jego starszy bracha [...] znalazł gdzieś kosz taki duży łod wyngła, wymościł go derkamy i posadził w nim młodszego brache.

diablać tam! – lekkie przekleństwo

Diablać tam! Co nom sie spodobało, kosztowało kupe bejmów.

diaboł – diabeł

Ale jak mnie w piontek do znowy niebieskom pigule i już jom tykne, to ło wszystkim zapominom i włazi chyba we mnie som diaboł.

dło – dla

Pod ścianamy byli ustawione stoły dło gościów, a z boku takie podwyższynie dło torkiestry.

do luftu – do niczego, kiepski, marny, nędzny

Stare ludzie zawsze godali, że tyn wyrób, co go cingim lekramujom, jest do luftu, bo dobry to sie lekramuje som.

do pucu – pozorowany, na niby, udawany, upozorowany

Tako do pucu, bo telefonować przez to ni można.

dojrzyc – dojrzeć

Akuratnie przechodziłym skwerkim kole banku, jak dojrzotył mojom wnusie Lorette.

donoglać – boleć, doskwierać

Łykoł akuratnie jakieś rapacholum, bo godoł, że go wątróbsko i nyry donoglajom.

doobkoła – dookoła

Doobkoła „zarwanygo”.

dopiru – dopiero

A uni ino sie chichrajom, jakby co dopiru nażarli sie gziku.

dotośćać sie – dowlec się

A późni to już wos by trza było do dumu taksówami łodwozić, bo na własnych girach byšta już ni mieli siły sie dotośćać.

downi – dawniej

Ale downi, jak sie napiłym lemoniady fest gazowany, a późni mnie sie odbuchło jak krowie po liściach, to nic nie czułym na żotundku.

dowolać sie – zalecać się

Zas te świstoki, co sie do dziewuch dowolajom, przychodżom, żeby się dowiedzić, co tyż une zamiarujom ło jech pannach wykrzyczyc.

diabot - diabet

drygać się – przestraszyć się, trwożyć się, bać się

Jeszcze zaro po drugi wojnie światowy tyż mielim fest chłopoków, co sie nie drygali nojllepszych.

drynda – dorożka

A pamintosh, jak downi, zaro po drugi wojnie światowy, na ty samy ulicy, ino po drugi stronie, stojały zaprzyngninte w kuniki inowrocławskie dryndy?

dryndoc – dzwonić

By sie pewni nie dostoł do sini, bo elektrownio wylonczyła prund i dzwunek łod domofona nie dryndoł.

dryndorz – dorożkarz

To dryndziorze podkłodali pod tylne koła takie specjalne drewniane kliny.

drzymka – drzemka

Po łobiedzie drzymka.

drzywko – choinka bożonarodzeniowa

To sie wnusie ucieszom, jak zoboczom tak ładnie przystrojone drzywko.

dugo – długo

Przecie łune mnie teroz dugo nie zasnom.

dum – dom

– Dziewuchu se wuja wybroł galantom, z bogatygo dumu i wcale nie szpytnom.

durch, dycht – zupełnie

Ale mówie wom przy tyn goronc to durch mnie apetyt łodszed.

duży – dłużej

[...] kobity żyjom duży łod chłopów i som tyż dużo młodsze i pinkniejsze.

dwór – podwórze

Zaro kole jedenasty wyszła na dwór kupa szplinów i sie zaczyno szczyłanie.

dycha – duszność

Po co mi te wygibasy, żebym po nich dostoł dychy i łapoł powietrze, jak tyn wyinty zez wody szczupok?

dydek – pierś

Na sobie (mo) jakomś takom jake w dekołtym, że dytki prawie cołkie wylażom [...].

dynty – dęty

Pod balkonyym domu, gdzie był bank, rżła łorkiestra dynto.

dyszcz – deszcz

Pewni sie mo na dyszcz abo śnig.

dyszczyplina – dyscyplina, bat rzemienny

Nojpirw nos wszystkich przepytol o różności, jak było trzeba, to przygroził dyszczyplinom, a dopiro na kuńcu dawol prezynty.

dziadostwo – zielsko

Wygracowalim wszystkie ganki, z grzondek powyrywalim pyrz, łoset i inne dziadostwo.

dzisiej – dzisiaj

Mój pirszy dzwonek miołym zaś cołkim inakszy niż dzisiej.

dziwować sie – dziwić się

Insze kumotry patrzyli na nos jak na zielonych zez kosmosu i jo sie im nie dziwuje.

dzwonek – dzwonek

By sie pewni nie dostol do sini, bo elektrownio wylonczyła prund i dzwonek łod domofona nie dryndol.

dźwigoć – dźwigać

Zaś w gorści dźwigoł dwie puchy z piwskim.

dzwonek – dzwonek

E

ekensztyjer – osoba wystająca na rogach ulic, łazik, wałęsa

Ale dziewuchy, takie dorostajonce już pannice rzucały minchym jak pijane ekensztyjery.

eksztra – ekstra

Jak sie to tym dowiedzieli syn infalidy i jego kobita, naszykowali starymu eksztra kolacjom i sie z nim dogodali.

elekstryka – elektryczność

Drzwi som zamkninte, a domofon nie dzwoni, bo un jest na elekstryke.

erzac – namiastka, produkt zastępczy, surogat, suplement diety

A natura to jest natura, a erzac to erzac – na jedno pomogo, na drugie szkodzi.

F

fachman – specjalista

Nim sie wzini za te rozkopy na gazowe rury, to nojpirw byli kole nos inne fachmany łod naprowianio chodników i jezdni.

familijant – krewny, kuzyn

Pamintosz, jak ci kiejs godołym ło takim starym kujonie, moim familijancie, co mnie różne dziwa łopowiodoł?

famuła – rodzina

Wiedzielim, że jęgo Praksyda wyjechała na land do swoi famuły na świniobicie, żeby przywiźć chabasiwa na świnta.

faryna – cukier

Jęgo kobita ino co jakiś cas przynosila mu na miseczce syrop domowy roboty: znaczy cebula pokrojono w plasterki i posypano farynom.

fefry mić – bać się

– Jak mnie poprosili na tyn dzisiejszy jubel do Łojewa, to miołem fefry.

fertyk, fertyg – po wszystkim, koniec, gotowy, skończony

Jem sie wydawo, że tak musi już być i fertyk. Kuniec, kropka, fertyg.

fest – mocno

Ale downi, jak sie napiłym lemoniady fest gazowany, a późni mnie sie odbuchło jak krowie po liściach, to nic nie czułym na żołundku.

flacha – butelka

[...] że flachów ni mogliym nawet zliczyć.

flaster – plaster

W dziurke wraził gume do żucio, wszystko łod dołu zalepił flastrym i go posmarowoł na czorno inkaustym, a zaś porobił w niem dziurki i tam godo.

faryna – cukier

flek – łąta do przyklejenia na dziurawą dętkę

Benas, ni mosz przypadkowo ździebko klebermasy i kawółka stary gumy na fleka do kichy łod koła?

flondra – nieporządna kobieta

Jedna to w pirszym fylmie jest akuratnom matkom i żonom jak sie patrzy, a w drugim zupełnie czymś inakszym, znaczy flondrom i lafiryndom.

fociu – ojciec

Do dziś pamintom, jak sie żynił nojmłodszy braszka moigo focia, co miszkoł na Kympie.

folge dać – dać sobie spokój z czymś

Wzini tych szymborzoków na strone i jem godali, zeby sobie z tymy dziewuchamy dali folge.

folgować se – ulżyć sobie, odpocząć, pobłażać sobie

No to se folgowalim, ale i tak ze dwa razy łopróżniałim muszwardowy [...].

frechowny – opryskliwy, czupurny, bezczelny

Takie ci babsko frechowne.

freś – bezczelnie, arogancko

[...] to un, chociaż był już kraśny na pysku, zrobił sie zupełnie jak tyn burok i z góry na niego freś.

fujera – ognisko

Jak tamty soboty bylim ze Zenuchym, umówilim się, że w poniedziałek zaro po moltyku pódzim na działke na fujere, bo już galancie wyschły tynty.

funt – około pół kilograma

Weż po drodze ze sztyry funty.

furt – ciągle, dalej

Ale un wcale nie chce słuchać, ino furt woło doliwki.

fusiera – fuszerka

Ale u nos zawdy łodchodziła fusiera i kapitaliz tyż na niom nie znalazł likarstwa.

futer – żywność dla zwierząt, pasza

Jego krewnioka zatrzymali kole Strzelna jak wioz z magazynu traktorym pełnom przyczepe futru.

fyłm – film

Łodrywo w nim szkiełe taki jedyn artycha z różnych innych fyłmów, co sie nazywo tak coś jak grapyta, o już mnie sie przypomniało – Pazura.

fyrma – firma

A te petadry czy jak godajom fujerwerki, niech robi ino jakoś państwowo fyrma [...].

G

gaciaty – szeroki w talii

Zaś kobite mo dużo łód siebie młodszom i takom fest gaciatom.

galancie – niczego sobie, wystarczająco dużo

Nasze sie ucieszyły, bo betków było galancie [...].

gała – 1. oko; 2. siniak, opuchnięcie

1. Tyn stary kujawiok mnie namówił, że som tego kejtra o trzech girach na swoje gały łogładoł. 2. Na łbie se nabił gałe jak grucha.

gancegal – wszystko jedno, obojętnie

Tero wszystko gancegal, na kolorowo i lekramowo.

gapa – wrona

[...] to jak lecom „Matki, żony i kochanki”, „Klan” abo jakieś „Złotopolskie”, wszystko idzie wek, a une sie rozsiadajom we fotelach i sie patrzom jak te gapy w gnot.

gardzieloch – żarłok

Przy nim urzyndowół Jachu Tabala, najwinkszy gardzieloch na naszymy ulicy, bo kto inszy by nom wszystko zeżar już w czasie pirszy pyntli.

garkuchnio – tania kuchnia ludowa, garkuchnia

Była tyż na miejscu garkuchnio dlo robotników z PGR-ów.

gibas – wyrostek

Ale byli tyż z namy dużo starsze i winksze gibasy, które przez prawie sześć lot wojny nie chodzili do żodny szkoły.

gibnąć się – przechylić się, zachwiać się

Roz, po drugi secie, jak dusił trzeciom, mocno sie gibnył i rymсныł na podłoge.

gielejza – nieudacznik

Wyzwoł jech łód łamażników, nierobów, baranów, giejejzów.

gira – noga

Stary Kramer był kulosym, znaczy sie upodoł na jednom krótszą gire.

glaca – łysina, łysa pała

Bo wtedy była tako moda u gzubów, że łobcinało sie klaki prawie na glace [...].

glajzera – rękawiczka

Cingim ubrany szykownie: jupa jak sie patrzy, halbcylinder na glacy, skórkowe glajzery na łapskach, hoje wybiglowane na kant jak brzytew.

glanc – połysk

Na kuniach zaś puszorki wyświcone na glanc.

glancpapier – papier ścierny

Tyż by mnie sie zdało kawołek glancpapieru, żeby kiche i flek łoczyścić przed przykleinim.

głabać – zabierać sobie, przywłaszcząć, zawłaszcząć

Może niektóre cwanioczki, abo złodzieje majom lepi, bo głabiom bejmy za nic.

gnot – kość

Bo w nocy, nim bym łod wos wyłoz na normalnom ulice, cheba bym se wszystkie gnoty połomoł i trafił pryndzy do szpytola niż do swoi chałupy.

godać – mówić

Ludzie różności to nim godali.

godanygo mić – mieć nadmierną potrzebę mówienia

Już miot godanygo.

golać – skakać

Jak ujechałim jeszcze kawołek i bylim przed zakryntym na Podgórnym widzielim, ze Felek zsiodo z roweru, rzucio balonówne na droge i golo do rowu, a tam spuszczo hoje.

golnonć – 1. wypić sobie miarkę wódki; 2. wskoczyć, dać nura

1. – *Tak mnie sie widzi, że jakby golnonć po jednym dalekobieźnym, to by nom chyba troche w ślipiach pojaśniato i bysma zaczyni znajdywać betki.* 2. *Jak znowy zaczylu szczyłać, to golnył do waninki w łazince i za nic nie chcioł z ni wyliźć.*

golorz – fryzjer

Jeszcze przed drugom wojnom światowom, jako smarkaty gzub, chodziłem do golorza razym z focim.

golynie – golenie

Późni mycie i golynie przy bece z wodom do podliwano, ale w kubelkach, a późni śniodanie.

gor – garnek

A to bież wytrzeć chodniki i dywany, a to pościrej kurze ze szafy i szafunierki, bo jo nie singne, to znowy popilnuj gorów, zeby sie pyry nie przyswyndziły, abo zupa nie wykipiała.

goronc, goruncz – upał

Tako goronc. Jednak nojwincy nos zmarnowały diabelska goruncz i kumory.

gorzy – gorzej

Rzundzynie zaś – jak wiara paminto – szło mu gorzy.

gód – głód

A późni godajom, że u nos gód i nyndza.

góra – strych

Jo miołym koto focia, co przez całkom okupacjom przeleżało schowane w szparze pod dachym na górze, co to teraz pozywo sie strychym.

gózdź – gwózdź

Jak po wojnie byłem w woju, to takie samuchne, jeszcze podbite goździami dowali szacholom.

gramotny – inteligentny, bystry, chwytający w lot

[...] a już z wyglundu można było powiedzieć, że musiał być to wiela barzy gramotny jak te jego klejenty.

grapyta – 1. pazur, 2. ręka, dłoń

1. Łodrywo w nim szkiele taki jedyn artycha z różnych innych fyłmów, co sie nazywo tak coś jak grapyta, o już mnie sie przypomniało – Pazura. 2. Zaś na kuniec programu, przy murach łobrysowanych hakynkrojcamy, grysujom przez podniesienie prawy grapyty i wołajom: hajhitla!

grojek – grajek, muzykant

Jak już sie zbliżało dwunasto, to grojka co przygrywał do tońca, brało sie na specjalnie przygotowanym toczke i wywoziło za wieś.

grot – mebel

Kiedys se kupował nowe groty do pomiszkanie, razem zez takom ławom, co godajom na niom, nie wim czymu – szwedzko.

gryf – talent, uzdolnienie

Miōł do tego gryf jak nikt inny.

gryl – grill

Zaś Benas upiecze na łobiod kurczoka na grylu.

grysować – pozdrawiać kogoś

Zaś na kuniec programu, przy murach łobrysowanych hakynkrojcamy, grysujom przez podniesienie prawy grapyty i wołajom: hajhitla!

gupi – 1. głupiec; 2. głupi

1. *Jak powiedziałem moi ło tych badejach, to sie dopiro lachała jak tyn gupi do syra.*

2. *A kto wi, czy nie przyjdom nom do łbów jakie gupie myśli.*

gwiazdor – mężczyzna przebrany za św. Mikołaja, przynoszące prezenty z okazji Wigilii

Uczom sie kolyndów i wirszy na spotkanie zez gwiazdorym, bo to już świnta za pasym.

gymba – 1. twarz; 2. usta

1. *A un czerwony sie zrobił na gymbie jaż miōłem fefry, że go zaro krew zaleje.*

2. *[...] a z naszymo picio zostoł ino smak w gymbie.*

gzik – twaróg

A uni ino sie chichrajom, jakby co dopiru nazarli sie gziku.

gzub – dziecko

Przestraszono gzuby przyszły do nas do pokoju.

grojek – grajek, muzykant

H

hajcować się – palić się

Późni podpolił gazyty, a łod niech zaczyni sie hajcować tynty.

haj – nóż

Zenuch przed tym pocingnył haje na łoseice i krajanie szło babskom jak po maśle.

halbcylinder – melonik

Cingim ubrany szykownie: jupa jak sie patrzy, halbcylinder na glacy, skórkowe glajzery na łapskach, hoje wybiglowane na kant jak brzytew.

halbka – pół litra wódki

Zabralim ze sobom wałowe, a w razie jakby w lesie było zimno, halbke czysty na rozgrzywke.

hapa – kradzież owoców z drzew

Gollim tyż do jednygo łogrodu na hape.

helka – wóz konny, wóz skrzyniowy do zwożenia ziemniaków z pola

Szło tych żołnierzy tysionce, a za nimi jechały helki zez zaprzyngnintymi kuńmi, napchane skarbamy, co je zrabowali w Polsce.

hoje – spodnie

– Patrz – godo Benas – widzisz tego langusa zgolonygo na połę, z jakim na wirzchu i wytartych na kolańskich hojach?

hopsy – nazwa gry dziecięcej, gra w klasy

[...] nojmniejsze smarki puszczały wartołki, a dziewuchy grali w skokanki abo hopsy.

humorny – w dobrym humorze

Benas jednakowoż nie był nojbardzi humorny.

hybnuć – zachwiać

Jak go nie hybnyło, to rymsnył do wykopany dziury.

hycać – skakać

Wiara hycala przez łogiń jeden przez drugigo.

haj – nóż

I

inaksze – inne

Możno tam spokojnie posiedzić i pogodać ło tym i owym, a i towarzycho całkim inaksze.

inczyć – jęczyć

Patrze, a stary siedzi na wyrze, czerwuny na pysku jak tyn burok, trzymo sie za kałdon i inczy.

infalida – inwalida

[...] jak by wszystkim, co w teroźniejszych casach wyrzucajom do śmieci byps, miała usyhać rynka, to bym mieli w Polsce zatrzynsinie infalidów.

ino – tylko

Ino pić i pić cingim sie chce.

istny – taki jeden

Widziołym wczoraj, jak siedziołym na Solankowy kole Kasprowicza, takigo jednygo istnygo.

inwyntorz – inwentarz

A to slysze jednygo dnia, że bociany sie rzucajom na domowy inwyntorz [...].

inzioro – jezioro

Jak sie downi przechodziło kole inzióra, to trzeba było fest kluke zatkać, bo z wody śmierdziało jak nagło zoraza.

inzor – język (narząd)

Kożdyn musioł sie wyuczyc swoi roli na paminć, żeby zaś na przedstawiniu sie nie jonkać, abo zapomnić inzóra wew gymbie.

inzyk – język (mowa)

A jech mowa na nasz inzyk to samo najgorsze mincho i plugastwo.

inzioro - jezioro

J

jabso – jabłko

A tam zgraja gzubów gołała w som roz przez sztachyty na czerwone jabsa.

jak z mysi dupy rajzyntasza – brak fachowości w robocie, którą się wykonuje

Bydom sie nasze baby wyszczyrzać, że z nos takie zbiracze, jak z mysi dupy rajzyntasza.

jaka – kaftan

Na sobie (mo) jakomś takom jake w dekoltyim, że dytki prawie cołkie wyłażom [...].

jakisiś, jakosiś – jakiś

Jednak, po jakimisiś casie kejter, jak sie niespodzianie pokozoł, tak niespodzianie przepod. - Po jakigo pierona wom jakosiś Lorneta czy Loretta?

jaż – aż

Stary Kramer miszkoł w dworku jaż do kuńca drugi wojny światowy.

jedzynie – jedzenie

[...] ale tam barzy chodzilo sie na picie niż na jedzynie.

jenteligent – inteligent

Wtedy w Inie i w cołki Polsce nie było rozdziałów na jenteligentów i roboli, bogoli i bidnych, czerwonych, zielonych czy biołych.

jeszczy, jeszczek – jeszcze

Jeszczy w przeszłym tygodniu, jak lozem do roboty, to zakłodołem ciepłą buche. Na nogach (mo), nie uwierzyta, wojskowe polowce zez świński skóry, jeszczek sznurowane na rzymiń.

jo – ja

Jo jednak pije nojwincy wody mineralny bez gazu.

jubel – uroczystość

Jak mnie poprosili na tyn dzisiejszy jubel do Łojewa, to miołem fefry.

jabso - jabiko

jucha – 1. ktoś sprytny, szelma, drań; 2. krew

1. *Ino jucha Zenuch ni móg usiedzić na stołku.* 2. [...] *dostowało sie w pysk tak, jaż jucha poleciała?*

jucho – ucho

Jo już łód tego dzwoninio prawie nic nie słyszotłym na juszy.

judo – udo

Już miotem sie łodszczeکنونć, jak by una wyglondała wysztafirowano dejma na to w miniówie na pół juda, a mo je jak te salcefiksy [...].

jupa – kurtka

Łoba wdzielim już zimowe jupy.

juzda – uzda

Niktóre szkapy miały jeszcze przy juzdach takie zielazne, tyż świconce kółka.

K

kaka – kaczka

Dziadzia nom przynióś kake, jaja i łoselke maśła.

kakier – stary, niesympatyczny mężczyzna, dziadyga

A ty jezdeś stary kakier, co nosi siódmy krzyżyk na barach.

kalindorz – kalendarz

Mało to w kalindorzu ładnych polskich imion, takich jak choćby Pelachna, Wikcia, Kaźmira, Stefcia abo inszo Kaśka.

kałdon – brzuch

Patrze, a stary siedzi na wyrze, czerwuny na pysku jak tyn burok, trzymo sie za kałdon i inczy.

kana – blaszana butla do przewożenia napojów, zwłaszcza mleka

Akuratnie przechodził łobok Jacha kuzyniok z pełną kaną maślonki.

kapka – odrobina

A jak którny po pijoku zabartoży, może wpaść do kapliczki pomodlić sie kapke i rozgrzyszyynie dostać.

karasela – karuzela

Łobowionzkowo łobok cyrkusu musiała być karasela dlo najmłodszych gzubów, budki gdzie sie szczylało zez wiatrówy, wakało szmacianymi piłkami w biksy, abo drewniane kółka sie zarzucało na szyjki flachów.

karnowoł – karnawał

Kuńczy sie karnowoł, a my znowy nie bylim na żodny zobawie – godo Benasowo.

kastra – skrzyńka

Zaślachtowali galantą kierdę, całkom kupe ptoków, narobili kielbachów, salcefiksów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kasty gorzoły, wypitków tyż było zatrzynsinie.

kaszlynie – kaszlenie

A czy ty wiesz, że u szwobów to było normalne, jak dejma na to kaszlynie.

kaszówa – kaszanka

Łykalim kaszówę jednym przez drugigo i wypilim cołki sok.

katolik – śledź

[...] a Jachu Lewynda, co był tyż zaproszony ze swojom, przytargoł marynowane katoliki, znaczny matyjasy zez cebulkom domowy roboty [...].

kawalerszczok, kawalir – kawaler

Nie powim, jak byłem młody kawalerszczok, tyż sie chciołym pannom pokozac.

kawołek – 1. utwór muzyczny; 2. kawałek, tutaj: niewielki odcinek drogi

1. Jak sie skończył kawołek, broł kosz na plechy i stawioł przy stole, łobok swoigo miejsca.

2. Zaś tyn kawołek łod Kasztelański do Szyroki to zbudowali we wojnie hitleroki.

kejter – pies

Po jego śmierci stare ludzie widzieli podobno czornygo kejtra bez jedny giry.

kiba – więzienie

Późni go posadzili do kiby, bo sie wydało, że włamoł sie do grobowca na smyntorzu i stamtond mioł te rynke.

kicha – dętka, opona

Moimu wnukowi chłasta kicha łod koła górskiego, co mu je lajstym na pirszom komuniom świntom.

kiej – kiedy

Cołkie szczynście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

kiejda – kieszeń

Tylko że i w kiejdach sie tyż zminiło.

kiejśiś, kiejś – kiedyś

Może i my kiejś zmondrzeim.

kierda – świnia

Zaślachtowali galantą kierdę, całkom kupe ptoków, narobili kielbachów, salcefikszów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kustry gorzoły, wypitków tyż było zatrzynsinie.

kieronek – kierunek

Stamtond już sztyrowoł w ij kieronku młody cudok, jeszcze winkszy jak una.

kijoszek – kijek

Teroz sie na starość pochylił, skurczył w sobie i chodzi ło kijozsku.

kikać – patrzeć

Zmizernioł pewnie lepi jak dziesińć kilo, na girach szed tak jakoś kraczato, a gały to jakby już kikały na ksinżom łobore.

kilas – kilometr

Bydzie tego prawie kilas.

kilich – kieliszek

Jak sie bracha łocknył, to mu podawoł kilicha i coś na ząb.

kimać – spać

Wnuś se kimoł.

klamot – kamień

Z Jachym Lewyndom przytorgalim taki fest łokronglutki klamot, co go znalaz w polu przy drodze.

klarowoć – objaśniać, wyjaśniać

Słabo jednak klarowoł, bo był uczciwy i som nie wierzył w to, co im godo.

klebermasa – klej do klejenia dętek

– Benas, ni mosz przypadkowo ździebko klebermasy i kawotka stary gumy na fleka do kichy łod koła?

klejent – klient

Teroz mosz dwóch klejentów i trzech pijoczków na krzyż.

klinować – dopić wódkę następnego dnia

Tak łobrocali jeszcze ze dwa razy, a w niedziele klinowali.

klipa – nazwa gry dziecięcej: gra chłopięca polegająca na umiejętnym

podbijaniu kijkiem drewnianka zaostrzonego klinowato po obu końcach

Spytej którygo, co to jest klipa z cinżkom łogonianom, gra w kozła abo podchody na Zarwanym czy małpim gaju na strzelbie.

klon – klaun

Wyglondot jak tyn klon z cyrku.

klotka – klatka

Wypuszczalo sie tyz z klotki czornygo kota i przegonilo na styry wiatry.

kluka, klupaka – nos

Jak sie downi przechodzilo kole inziora, to trzeba bylo fest kluke zatkać, bo z wody smierdzialo jak naglo zoraza.

kłaczysko – włos

Ludziska godali, że spod śpichrza słychać było takie krzyki i zawodzynia, że kłaczyska sie jeżyły na łbie.

knobloszka – kielbasa czosnkowa

[...] Kozłosko zapakowala za darmoche całką pake resztek, co zostały nie pokrajane do kuńca: salcesonu, królewiecki, knobloszki i innych wyrobów.

kobicko, kobito – kobieta

Kobicka zaś, bo nadchodził cas łoprzyntu inwyntorza, zaczynty swoich chłopów wyciongać do dumów. A jo już nawet zez kobitom ni moge spać.

kojfnonć – umrzeć

Dokond une same nie kojfnom.

kole – obok, blisko

Podobno pod spichrzym co stojot kole dworka były sklepy, co je teraz piwnicamy pozywajom.

kolonialka – sklep spożywczy

Downi był tu ino jedyn skład – kolonialka GEES-u, a jakie miot powodzynie.

kolynda – kolęda

Uczom sie kolyndów i wirszy na spotkanie zez gwiazdorym, bo to już świnta za pasym.

koło – rower

Pewni nie pamintosz pirszygo wyścigu na kołach zaroz po wojnie, co przeiźdźot tyz przez Ino [...].

kopel – pas mundurowy

Tam zakłodoł swój kopel łód portków na kark, siodoł na desce i walił co chwila bąka za bąkim.

kopidołek – grabarz

Nie bydom ino w takim bałaganie strajkować kopidołki i te łód chowanie nieboszczyków.

koziełek – koziołek

Tam zaś na nojbarzy widocznym miejscu stojoł wystrugany zez drewna koziełek z przyrodzynom na wirzchu, a łobok niego był postawiony talirz.

kozoć – kazać

Jak już nadchodzili Ruskie to kozoł ludziom zasypać sklepy pod śpichrzem.

kozok – kozak (zimowy but z długą cholewką)

Za nie zaś kupiła sobie futro z norków, czope tyż z norków i do tego jeszcze zimowe kozoki.

koźdy – każdy

Lotół tak ł trzech girach takom samuchną drogą jak koźdygo dnia rano chodził stary Kramer.

koźlok – koźlarz (gatunek grzyba jadalnego)

Powinny już być maśloki, czorne łebki, koźłoki, a może i prawdziwek sie trafi.

kraczato – na przygiętych, podkurczonych nogach

Zmizernioł pewnie lepi jak dziesiń kilo, na girach szed tak jakoś kraczato, a gały to jakby już kikały na ksinzom łobore.

kraśny – czerwony

[...] to un, chociaż był już kraśny na pysku, zrobił sie zupełnie jak tyn burok i z góry na niego freś.

kreminał – kryminał (gatunek filmu)

Une ino sie śpieszom, bo w telewizyi mo zaro lecić jakisiś kreminał, abo komedia.

krewniok – krewny

Jego krewnioka zatrzymali kole Strzelna jak wióz z magazynu traktorym pełnom przyczepe futru.

krojanie – krojenie

Kobity rug cug nałożyły czyste fartuchy, łobsiadły dookoła dużom waninke ustawionom w kuchni i wżiny sie za krojanie kapuchy.

krócy – krócej

To wszystko zaś, za te pokasowane, łobskoczy Wielki Bracha i to nie lotamy, za cieżkie bejmy, ino w trzy miechy za marne bejmy, a nieroz i nawet krócy.

krzciny, krzest – chrzciny, chrzest

Chłopok mu sie urodził i wyprowił krzciny.

krzywy rydel – mieszkaniec dawnego zaboru rosyjskiego (nazwa pochodzi od czapki z daszkiem)

Wew czerwonym Włocławku krzywe rydle bili wielkie brawa Wyngrom, a jak za nimi paradowali te ze Sojuza, na trebunach było dych cichutko.

ksiondz – ksiądz

Jak ksiondz podszed do naszymo krześnioka i zaczon wypowiadać swoje, jaż mnie zamroziło.

którny – który

Którno tam dziewucha bydzie chciała na ciebie chocioż wejrzeć.

kubelek – wiaderko

Po godzinie mielim już po pół kubelka.

kuchta – kucharz

To jest mój wnuk, co sie w garówie na kuchte uczy.

kujawiok – Kujawianin

Znołem kiedyś jednygo kuma naszymy familii, starygo kujawioka ze Złotników Kujawskich.

kujon – kowal

A un na to, że jako starygo kujona, zaprosili go do Łojewa na łotwarcie całkim nowygo domu łod kultury i wypoczynku [...].

kulos – 1. inwalida o jednej krótszej nodze; 2. noga

1. Stary Kramer był kulosym, znaczy sie upodoł na jednym krótszą gire. 2. Pewni jom pościrane kulosy bolały.

krzciny, krzest – chrzciny, chrzest

kum, kumoter, kuma – chrzestny, chrzestna

Znołem kiedyś jedynego kuma naszy familii, starygo kujawioka ze Złotników Kujawskich.

kumor – komar

Jednak nojwincy nos zmarnowały diabelska goruncz i kumory.

kumorne – komorne

Za nie musimy we wtorek zapłacić kumorne.

kuniec – koniec

Stary Kramer miszkoł w dworku jaż do kuńca drugi wojny światowy.

kuń – koń

Kożdy gospodorz chciot pokozać, że jego kunie som nojlepsze.

kupa – duża ilość

Zaślachtowali galantą kierdę, całkom kupe ptoków, narobili kielbachów, salcefiksów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kastry gorzoży, wypitków tyż było zatrzynsinie.

kupać – kupować, kupić

Jak go zaś zabrakło, to kupalim mydło swoi roboty u nos na Poznański łod taki Czerwinski [...].

kurczok, kurok – kurczak

Zaś Benas upiecze na łobiod kurczoka na grylu. Ale jak Zenuchowi po drodze ze składu na działki ześmiorg sie co dopiro kupiony kurok, Benas powiedzioł, że w sobote robimy ślus z wywczasamy.

kuzyniok – kuzyn

Akuratnie przechodził łobok Jacha kuzyniok z pełną kaną maślonki.

kwartoł – kwartał (okres 3 miesięcy)

Jak mu sie w kuńcu chce roz na kwartoł, to jeszcze spaprze robote.

kwinkoć – chorować, podupadać na zdrowiu

Jak jest stary i jeszcze kwinko na zdrowiu, to fora ze dwora.

kwiotek – kwiatek

Leciot wyelegantowany w zielony maneli z bindkom pod szyjom i kwiotkami w rynku.

kubetek – wiaderko

L

lachać się – śmiać się

Jak powiedziałem moi to tych badejach, to sie dopiero lachala jak tyn gupi do syra.

lachnonć – pocałować

Lachła mnie w pulik i stoi.

lafirynda – prostytutka, bezwstydnica, łatwa panienska

Jedna to w pirszym fylmie jest akuratnom matkom i zonom jak sie patrzy, a w drugim zupełnie czymś inakszym, znaczy flondrom i lafiryndom.

lajsnonć – kupić, zafundować

Naszo fyrma lajsła dlo koždygo, emeryta tyż, zastrzyki łod grypy.

land – wieś

Benas przeszły niedzieli pojechał na land kole Kruszwicy do swoigo bratanka za kumotra.

langus – wysoki i chudy mężczyzna

– Patrz – godo Benas – widzisz tego langusa zgolonygo na połę, z jakim na wirzchu i wytartych na kolańskich hojach?

lanksam – leniwie, niepospiesznie

My tam ze Zenuchym szlim se lanksam, a wolno za nimi.

lantrot – placek ziemniaczany usmażony bezpośrednio na blasze pieca

[...] i suchoł, jak Walintego wiatrzyska pyndzom po lantrotach i marmuladzie zez brukwi.

lapa – klasa

No to nos w ty sztaszycówie nojpirw egzaminowali, co umimy i do jaki lapy którygo można przydzielić.

latosiś – tego roku

Latosiś tak sie wszystko pokielbasilo, że jaż strach, co to bydzie dali.

latowy – letni

– *Chłopki – godo. – Momy ładnom, latowom pore, a słońce przygrzywo jaż miło.*

laubzyga – piłka do cięcia sklejki

Je sie wycinało, naklejało na szperówe, później razym z niom wycinało laubzygom, ustowiało na podstawkach, tyż ze szperówey i gotowe.

laufbomba – posłaniec, goniec

A my bidoki bylim u nich za laufbombów.

lebera – wątrobianka, pasztetowa

Zasłachtowali galantą kierdę, całkom kupe ptoków, narobili kiełbachów, salcefiksów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kasty gorzoły, wypitków tyż było zatrzynsinie.

lecić – lecieć

– *Co żeś taki podminowany – godom – jak byś miot za momynt lecić na ksinżyc?*

lekrama – reklama

Wszystkie cołkie w lekramach.

lelito – jelito

Bramfa mu jeszcze lelita popoli abo co.

lemonada – lemoniada

Jednak mój fociu robił w firmie z piwym i lemonadom i codzinnie dowoził do cyrkusowogo bufetu pełne skrzynie flachów z malcbijerem i lemonadom tyż.

lepi, lepszejszy – lepiej, lepszy

Zaczyli młode dziadka lepi ubirać, dować mu lepszejsze papu, nadsაკakiwać.

letki, letko – lekki, lekko

To tyż nasze nauczyciele – Fronczek łod polskiego i śpiwu, Drygas łod matematyki [...] letkigo życie z namy ni mieli.

letorg – letarg

Pomyśłot sobie, że wpod w jaki letorg i go pochowali żywycym.

leżć – iść

Jeszcze w przeszłym tygodniu, jak lozem do roboty, to zakłodołem ciepłą buche.

likorz – lekarz

Likorz mnie powiedział, że do takich starych chłopów jak jo, to nojzdrowsze.

lipa – siniak

Nawet jak se lipów na gymbach porobiom i ślipia popodbijajom, to im nic i tak nie bydzie.

litrówa – butelka litrowa

Do punktu Zbychu skombinował kawoł kaszany, co sie zostol zez świniobicio na wesele jego starszy siochy, a jo litrówe soku z malin.

loboga! – wykrzyknienie ze zdziwienia lub niechęci

Loboga! Jak bym sie swoi tak pokozol za młodu, to by mnie wincy nie chciała widzić na łoczy.

lompy – odzież, ubranie

Zas w nim pokazywali jak w Gryfinie czy tak jakoś polili nowe lompy [...].

lontrus – łobuz, chuligan

Tyż w poniedziałek wieczorym na Toruński jakieś lontrusy napadły na takigo jedno, co wyszed z baru.

lorbas – niegrzeczny chłopak, wyrostek

Tyn gzub zas na łoko wyglondol tak nojmni na łosimnache, taki ci lorbas!

lornytk – lornetka

Patrzolēs w taki łokolor jak łod lornytki, kryncilēs kolbkom, a wtencas sie pokazywol jakiś śmiszny fylm.

loska – laska

– Tej, samochwała, co w kuńcie stojąta, loskom sie podpirąta i jeszcze sie chwiała.

lotoć – biegać

Lotol tak ło trzech girach takom samuchną drogą jak koždygo dnia rano chodzil stary Kramer.

ludziska – ludzie

Słyszelišta ludziska takie imię?

luft – powietrze

Na noc bydzim je rozkłodac na trawniku za altanom i bydzie ziuzianie na świzym lufcie jak ta lala.

Ł

łapawica – rękawica

Abo jak już som takie skore do bitki, to jem dać bokserskie łapawice i niech sie pierom po pyskach ile wlizie.

łapoć – łapać

Po co mi te wygibasy, żebym po nich dostał dychy i łapoł powietrze, jak tyn wyinty zez wody szczupok?

łeb – głowa

Ludziska godali, że spod śpichrza słyhać było takie krzyki i zawodzynia, że kłaczyńska sie jeżyły na łbie.

ło – o

Ludzie różności ło nim godali.

łoba – oboje, obaj, oba, obydwu

Łoba chodźom odstrzelone jak przedwoinne hrabiostwo. No to se gollim nawet po dwa, znaczy na łoba ślipia [...].

łobalić sie – przewrócić się, upaść

– Jo ino chciałym wylonczyć lampki zez kontaktu, ale niechconcy zahoczyłem nogom ło sznur łod niech i chojok sie na mnie łobalił.

łobchodzić, łobejść – obchodzić (interesować), obejść

Nic inszygo już go nie łobchodzi.

łobejrzyc – obejrzeć

Dowali go ino na jakimis̄ programie, co to go można łobejrzyc ino, jak sie mo takie szpecjalne urzyndzynie [...].

łobeżreć – objeść

Ale sie w niedziele ich łobeżre, jak ta suka buroków.

łobgolony – ogolony

W łostatnich magazynach synsacji pokazujom, som to widziotym już dwa razy, tych łobgolonych gupków chyba zez Gdańska.

łobicać – obiecać

Ale łobicata, że mu powi, żeby jutro do mnie wpod to jedenasty przed łobiodym.

łobiod – obiad

Kiejsiś po łobiedzie wyszedłem sobie na przechadzke po mieście.

łobklad – plasterki pokrojonej kiełbasy, wątrobianki lub salcesonu na kanapki

Po chabas i łobklad, znaczy kiełbache, leberke abo salceson sie chodziło do Kozłoskigo, co był nojbliży [...].

łobkronżynie – okrażenie

Zez 15 łobkronżyni.

łoblatywacz – żartobliwie: pilot od telewizora

To nie żadno kómórka, ino łoblatywacz?

łobloć – oblać

Jak już wszystkie groty pownosili i ustawili w pokoju, trza było sprawe łobloć.

łobok – obok

Jak chciot zatuniać, to stawioł kosz z brachom na podwyższyniu łobok łorkiestry.

łobora – obora

Zmizernioł pewnie lepi jak dziesińc kilo, na girach szed tak jakoś kraczato, a gały to jakby już kikały na ksinżom łobore.

łobrożać – obrażać

Jak une mogom tak łobrożać starszych ludzi, swoich łojców abo dziadków, co to przeżyli prawie pinć i pół roku pod hitlerokami [...].

łobraz – obraz

[...] wiara wyrzucała przez łokna na jezdnie i chodniki łobrazy z Hitlerym, co wisiały w każdym z hotelowych pokojów.

łobrok – obrok

[...] to kuniom zakłodali na łby takie czorne torby, a w niech był łobrok.

lobiod – obiad

łobryncz – obręcz

Koła kożdy dryndy ni miały zielaznych łobrynczów, ino były łobłożone gumom.

łobsadka – obsadka do pióra

Zeszyty, łobsadki zez pióramy, łobówki zez gumkamy na kuńcu, a nawet pochnionce mydełka to nom dowali nauczyciele.

łobyjść sie – obejść się bez czegoś

Bo w jego pomiszkaniu nima mowy ło polyniu, a jak tu sie bez tego łobyjść.

łochajtnać sie – ożenić się

Było takie wywożynie żyńców, znaczy tych, co sie dopiero łochajtli.

łochronka – przedszkole dawnego typu, przedwojenna ochronka

Downi nojmłodsze smarkoczce mieli tu łochronke.

łocieplić sie – ocieplić się

– Tej – godo Benas – jak ze trzy dni i noce tak popado, a późni sie łociepli, to trza bydzie wybrać sie na betki.

łocknunć sie – ocknąć się

Jak sie bracha łocknył, to mu podawoł kilicha i coś na ząb.

łod – od

Wyszed łod „Ciotki” prosty jak ta świca i ze dwadzieścia metrów szed jak tyn łoficer na defiladzie.

łodglachnonć – wystroić, odstawić na błysk

– My tu tyromy jak te woły, żeby pomiszkanio łodglachnonć na świnta jak sie patrzy [...].

łodsapnonć – odsapnąć

No to se usiedlim na takim małym wzgórkcu, żeby zdziebko łodsapnonć.

łodszczeknonć sie – celnie i złośliwie odpowiedzieć komuś na atak słowny

Już miołem sie łodszczeknonć, jak by una wyglondała wysztafirowano dejma na to w miniowie na pół juda, a mo je jak te salcefiksy [...].

łodwidzać – odwiedzać

Pewnie ci się zachciało po nocy cudzom babe łodwidzać!

łogacić – ogacić

Wew śróde po łobiedzie jechalim z Benasym na działke, żeby łogacić drzywka i krzoki przed zimom.

łogin – ogień

Zawdy był jedyn co pilnował fujery, a [...] un je dokłodoł do łognia.

łoglądoć – oglądać

Tyn stary kujawiok mnie namówił, że som tego kejtra o trzech girach na swoje gały łoglądoł.

łogun – ogon

To se myślałym, co tyż może być jaż tak smisznygo w takim kawołku świni, jak dejma na to gira, łogun, ryjek czy jucho.

łogunek – ogonek, tutaj: kolejka kupujących

Dziń przed wilijom to pionty rano – jak zawdy – stanyłem w łogunku po mliko u Jaucha.

łojce, łojciec – rodzice, ojciec

Tak godali nasze łojce i mieli świntom racjom.

łokno – okno

[...] miszkali w porozwolanych domach bez łokin i bramów [...].

łoko – 1. oko (narząd); 2. nazwa gry hazardowej w karty

Loboga! Jak bym się swoi tak pokozoł za młodu, to by mnie wincy nie chciała widzić na łoczy. 2. Taki jedyn tyntol, co mo cheba ze dwa metry, gro w łoko, znaczy wew dwadzieścijedyn u takigo isnygo, co to downi z wiarom tyż w telewizyi się bawił w łokrynty.

łokulor – okular

Patrzoteś w taki łokulor jak łod lornytki, kryncieś kolbkom, a wtencas sie pokazywoł jakiś śmiszny fylm.

łoprawić – wypić

No to nasze kobicka, co czerwonygo wina tyż już galancie łoprawiły, dostały chynći na tońce.

łoprzynt – obrządek w gospodarstwie

Kobicka zaś, bo nadchodził cas łoprzyntu inwyntorza, zaczynty swoich chłopów wycigać do dumów.

łosiemnastka – osiemnastka (osiemnastoletnia dziewczyna)

Wszystkie tak pod łosiemnastke, ładne, zgrabne i ubrane jak te lale.

łosimnacha – osiemnastka (osiemnaście lat)

Tyn gżub zaś na łoko wyglondoł tak nojmni na łosimnache, taki ci lorbas!

łospa – śruta zbożowa

[...] do się jem [królikom] gotowanych pyrów w skórkach z łospom, a królasy bydom rosnonć jak na młodziach.

łostać – zostać

Łod tego casu wieś zaczynti pozywać Łojewo, znaczy od łoinio szymborzoków i tak już łostało do dziś.

łośmioć się – uśmiechnąć się, roześmiać się

Stary, jak mnie zoboczył, nawet się łośmioł [...].

łyntol – bardzo wysoki mężczyzna

Taki jedyn łyntol, co mo cheba ze dwa metry, gro w łoko, znaczy wew dwadzieścijedyn u takigo isnygo, co to downi z wiarom tyż w telewizyi się bawił w łokrynty.

łynta – łąta, nadziemna część krzaka ziemniaka, sucha lub zielona

Jak tamty soboty bylim ze Zenuchym, umówilim się, że w poniedziałek zaro po moltyku pódzim na działke na fujere, bo już galancie wyschły łynty.

łyskać się – błyskać się

Wtedy zaczynto się łyskać i grzmić.

lyntol – bardzo wysoki mężczyzna

M

maciejówka – miękka, niska czapka męska, z okrągłym daszkiem

Kuniecznie cimne portki, tako samo jupa abo płaszcz zez zielaznymi guzikamy, zaś na glacy maciejówka z błyszczoncym rydlim.

maciek – brzuch

Znaczy sie takie ciosy z dołu, co wiara pozywała „łód piwnicy”, w mačka.

majluft – wycieczka na łono natury, majówka

Trzeba by było sie wybrać komplamy na jaki majluft, abo co?

malcbijer – piwo słodowe

Jednak mój fociu robił w firmie z piwym i lemonadom i codzinnie dowoził do cyrkusowoygo bufetu pełne skrzynie flachów z malcbijerem i lemonadom tyż.

malorz – malarz

[...] jedyn taki syn malorza, co miał chyba coś z garym, przyniós ze sobom rynke łód kościostrupa i jak sie witoł z komplamy, to jom jem podawoł.

małowiela – niewiele

Teroz cyrkusów już niewiela, a jak już przyjadom, to chodzi do nich małowiela kto.

małżyński – małżeński

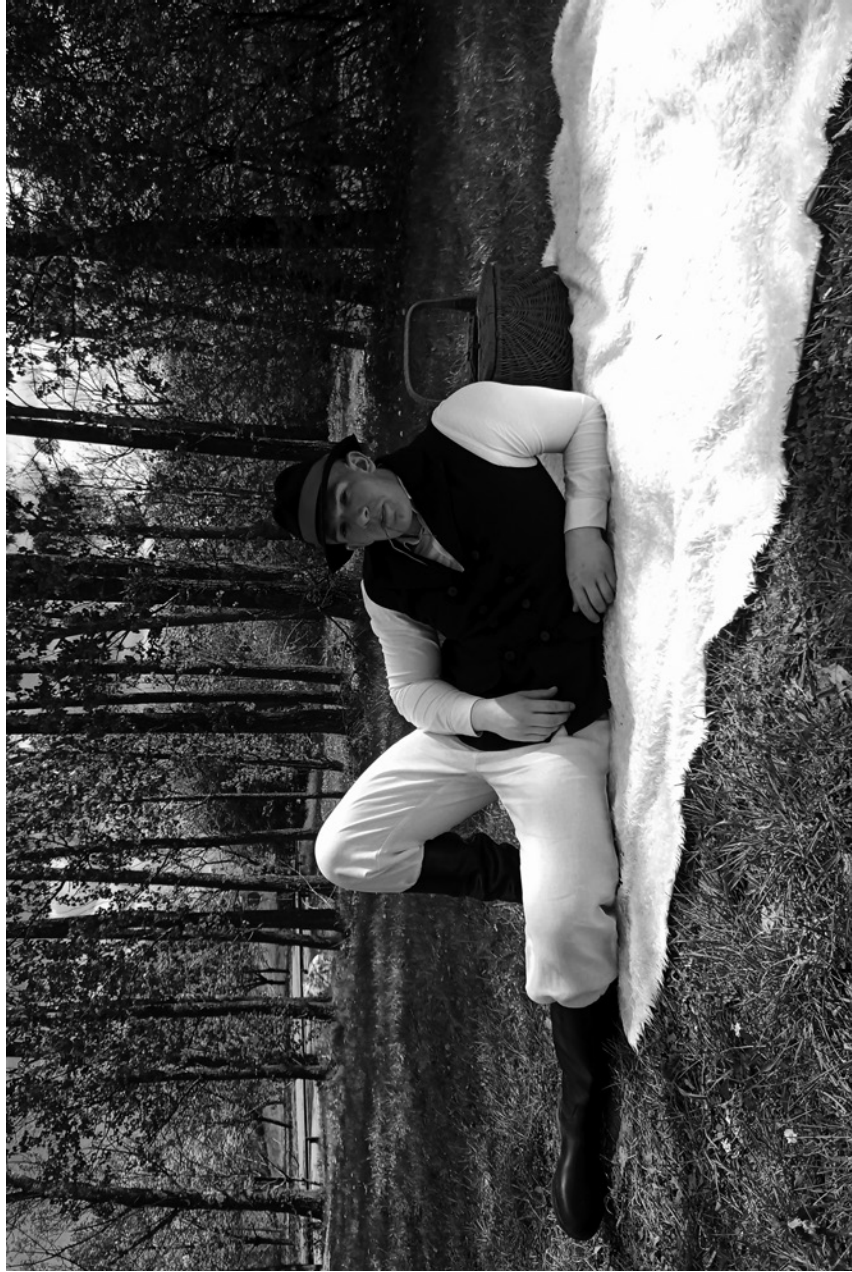
Jak sie przed trzema dniami przeniosłym zez małżyńskiego wyra na leżanke, to moja na to [...].

manela – płaszcz

Lecioł wyelegantowany w zielony maneli z bindkom pod szyjom i kwiotkami w rynku.

manotki – manatki, osobiste drobiazgi; rzeczy, które się zabiera ze sobą w drogę, rzeczy podróżne

Późni spakowoł swoje manotki i ucik.

majluft – wycieczka na łono natury, majówka

markiet – market (rodzaj sklepu)

Som zaś jakiesiś markiety, inne interesy, szpital, a drogom jeżdżom jedyn przy drugim śmierdzone bynzynom auta.

marmulada – marmolada

Wew tłusty czwartek moja zarobiła ciasto, wraziła je pod pierzynie i jak sie dobrze wyruchało, wyrobiła ponczki, a jo takom specjalnom szpryckom sikotym do środka koždygo marmulade.

maślók – maślak

Powinny już być maśloki, czorne łebki, kozłoki, a może i prawdziwek sie trafi.

melenium – millenium

Dobrze rozpoczon tyn nasz Adaś rok, nowy wiek i te cołkie melenium dlo polskiego szportu.

meter – metr

Jo taki gzub, już sie czułym jak bym był to meter winkszy i jakoś raźni mi było na sercu.

miarkowoć – myśleć, domyślać się, uważać

Tak se miarkuje, że chyba za wcześni pošlim na emeryt.

mić – mieć

A Benas jak zawdy, miot coś na podoryndziu.

miesionc – miesiąc

Żył jednak tylko kilka miesińcy.

miglanc – cwaniak, łobuz, leń, osoba leniwa sprytnie uchylająca się od obowiązków

Przyjechał do ich biura taki jedyn wysztafirowany miglanc zez centrali.

minciuchny – mięciutki

Przynieślił z niego minciuchnych gruchów i śliwów, żeby tyż mić ździebełko witamin na podoryndziu.

mindzy – między

A mindzy Polokamy to była tako zgoda, że jedyn by za drugigo w łogin poszed.

minso – mięso

Zaś w lodówce jest sos z minsym.

minunć – minąć

Cołkie szczyńście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

miszać – mieszać

Zaś uczone łodkryli, że fale w tych komórek som szkodliwe i miszajom ludziom we łbach.

miszkoć – mieszkąć

Miszkoł un z rodziną w galantym dworku, nałobkoto którnygo był duży park.

mliko – mleko

Ja była dziś rano po mliko [...].

młodzie – drożdże

[...] do sie jem [królikom] gotowanych pyrów w skórkach z łospom, a królaszy bydom rosnonć jak na młodziach.

młodziok – młodzieniec

Ale znolozło sie dwóch młodzioków, co go wzini pod pachy i zanieśli na ławkę, a un tam łod razu nynoł.

mni – mniej

Bo teroz już coroz mni ludzi paminto o ty rocznicy, a una bała tako ważno w naszym życiu.

mni wincy – mniej więcej

Szed mni wincy tak.

majo – żona

Jak powiedziołem moi to tych badejach, to sie dopiro lachata jak tyn gupi do syra.

moka – kawa

Jak już usiedlim za stołym, a Benasowo podała nom moke i domowygo placcka z kruszonkom, akuratnie w telewizyi dowali jeszcze roz taki stary film łodcinkowy „Dom”.

moka - kawa

moltyk – posiłek

Jak tamty soboty bylim ze Zenuchym, umówilim sie, że w poniedziałek zaro po moltyku pódzim na działke na fujere, bo już galancie wyschły tynty.

momynt – moment

Widziołym w tym momyncie, jak Benasowi na tyn widok tyż sie łezka zakrynciła w łoku.

monka – mąka

Ino łoczy miol jak szczur, co ino wyłoz z monki i leciało łod niego samym piwskim.

mortus – bieda aż piszczy, niedostatek, nędza, ubóstwo, zubożenie, mizeria, dziadostwo, bieda z nędzą, brak środków do życia

Przed świntamy mielim mortus jak jaśnisty pieron.

mortwić sie – martwić się

Jak jech bydzie jeszcze wincy i utrzymajom sie w Inie, to to nasz szport nie musim sie mortwić.

motylek – rodzaj wózka do sprzątania końskich odchodów

Bo wtedy byli takie szpece, co jeździli wózkamy pozywanymi motylkamy.

možno – można

To już pryndzy można wygrać w toto-lotkigo, abo w te idiotele, co som chyba dlo pógowków.

mucia – matka

Prosilim mucie, żeby nom dała po kawołku suchygo bypsa.

muzyla – muzyka

- A muzyla – szkodyń godyn.

myca – czapka bez daszka

Ale jak już byłym w antrejce i zakłodłym myce na łeb, musiołym sie szybko wycofać, bo ktoś w tym momyncie wraził klucz w zamek przy drzwiach.

mynski – męski

Jak se fest popili, to szło gadka to tym i tamtym, jaż doszło do spraw babsko-mynskich, znaczy sie łózkowych.

myski kwiatek – półlitrowa butelka wódki

Po drodze wdeplim do „Maratona” i kupilim myski kwiatek, znaczy halbke koszerny.

mynt – męt, człowiek z marginesu społecznego

Downi takim inzykim przemowiali ino najgorsze mynty z rynsztoków.

myślinie – myślenie

Za takie ich myślinie to my jesteśmy winne.

N

na fleku być – być w dobrym stanie fizycznym i psychicznym

– Jak byś był chłop na fleku, to by cie nikt inny nie łobchodził.

na kryche – na kredyt, za późniejszą odpłatą

Rucinsiu miał na tombanku specjalny zeszyt, co w nim zapisywał tych, co robili sprawunki na kryche, a bejmy łoddowali dopiro jak dostali wypłatę.

na podoryndziu – pod ręką

A Benas, jak zawdy, miał coś na podoryndziu.

na zamel iść – iść do lasu w poszukiwaniu podpalki, chrustu

– A wy chłopki – powiada do nos – idźta łod razu na zamel.

nadwyrynżać – nadwyręzać

No to se zrobilim znowy małom przerwe na drugie śniodanie, żeby tyż za mocno bystrości łoczów łod razu nie nadwyrynżać.

nałobkoło – naokoło

Miszkoł un z rodziną w galantym dworku, nałobkoło kórnygo był duży park.

namaszczynie – namaszczenie

Fociu broł łod niego wybraną, siadoł z namaszczynim na krześle, wyciongoł przygotowane na wizyte u golorza cygaro, łobcinoł kuńcówce, a jo zapolotem zapolke, co mi wcześni podoł i dowołem fociowi łognia.

naprowde – naprawdę

Bo to wtyncos była naprowde ładno ulica.

napuczyć się – nadać się

Jak sie na niom zawołało: Łola, rujni, to una sie ino napuczyła i łod razu hukła.

narzykać – narzekać

Ale były une tanie i wiara na to specjalnie nie narzykała.

naser mater – byle jak, marnie, źle; o pracy: niedbale

Robi sie bez pomyslunku, naser mater – jak godali nasze dziadusie.

nastympny – następny

Cheba przez nastympne pół godziny jo znalazym jednygo czornygo łebka, a Zenuch nic.

naszo – nasza

Naszo fyrma lajsła dlo koždygo, emeryta tyż, zastrzyki łod grypy.

natchninie – natchnienie

Po drodze wdeplim do składu, wypilim po piwku i kupilim halbke czysty, zeby natchninie przyszło i sie nom lepi malowało.

naumić sie – nauczyć się

Rachować tyż zdziebko sie naumiołym.

nawycwirzoć sie – wysilać się

Co tyż tyn stary człowiek sie nie nawycwirzoł, żeby chocioż sprzedać z jednom działke.

nazbirać – nazbierać

Musioł być widzić, jak lecieli w strone lasu jak na wyścigi, żeby nojlepsze miejsce znalazć i nojwincy betków nazbirać.

nazod – z powrotem

– To sie prześcigali całkom droge do kościoła i nazod tyż.

ni – nie

Jak byleś młodszy, to cie z wyra ni mogłam wypyndzić.

nie dej Bóg – nie daj Boże, wyrażenie obawy przed tym, o czym mowa

Żeby – nie dej Bóg – kobickom nie przeszkodzać, no nie?

nie wieda – nie wiadomo

– Płoga by cie wzina, stary pierdoło – łodezwała sie Benasowo, która niewieda kiedy wlaźła do pokoju.

niecałki – niecały

Za niecałką godzinę mielim już pełne kubelki czornych łebków [...].

niedugo – niedługo

Ale tero, jak już jeździemy w tym NATO, a niedugo bydzim w Uni Ojropejski, blaszoki już dawno wyszli z mody.

niehumorny – nie w humorze

Jak już wloz, łod razu zmiarkowołym, że jest niehumorny.

niektórny, niktóry – niektóry

Niektórne kandydaty na masonów podobno tego nie strzymywali i ucikali z najeżonymi klaczkami i wielkim strachym w ślipiach.

nieroz – nieraz

To wszystko zaś, za te pokasowane, łobskoczy Wielki Bracha i to nie lotamy, za cinżkie bejmy, ino w trzy miechy za marne bejmy, a nieroz i nawet krócy.

niesporo – powoli, niezręcznie

Jakoś sie tam pozbiroł i chce wylazić, ale mu idzie niesporo.

niży – niżej

Zaś Zenuch zaczon narzykać, że herbata rozgrzywo go ino do kolan, a niży już nie.

nojbarzy – najbardziej

Zgniółł stare gazyty w kulki i ułożył na nich troche nojbarzy suchych łyntów.

nojlepi – najlepiej

A teroz bym wyszed nojlepi w samych badejach.

nojlepszy – najlepszy

– Kożdy gospodarz chcioł pokozac, że jego kunie som nojlepsze.

nojpirw – najpierw

Znaczy sie nojpirw wkoło spichrza, a późni alejom do środka parku.

nojspaśniejszy – najgrubszy

– Pamintosz – rozpozcon Benas – jak downi, kiedy w Inie było jeszcze dużo kuni, to nojwinksze z nich i nojspaśniejsze byli belgijoki?

nojwincy, nojwinkszy – najwięcej, największy

Jo jednak pije nojwincy wody mineralny bez gazu.

nojwoźniejszy – najważniejszy

No to Zenuch był jednym z nojwoźniejszych gościów wew stolówce hotelu robotniczygo, gdzie było weselisko.

noleży sie – należy się

– Przepryśli w te i nazod jak ta błyskawica, a całko łokolica wiedziała, że to jadom weselniki z fasonym, jak sie noleży.

nostympny – następny

Jak już po dwóch setach se pogodajom jak Polok z Polokim, to sie to i tamto w ksindze zmieni i świstok wychodzi zadowolniony, a chłopoki zez klubu pagujom, kiedy wparuje nostympny.

nynać – spać

Ale znolożło sie dwóch młodzioków, co go wzini pod pachy i zanieśli na ławkę, a un tam łod razu nynoł.

nyndza – nędza

A późni godajom, że u nos gód i nyndza.

nyra – nerka

Łykoł akuratnie jakieś rapacholum, bo godoł, że go wątróbsko i nyry donogłajom.

O

o cimku – po ciemku

Na Rynku już o cimku zebralo sie ludziów jak chyba nigdy przed tym.

obicotć – obiecać

Bezpłatne karty wejścia obicot nom, jak każdego roku, jedyn znajomek.

odbuchnunc sie – odbeknąć

Ale downi, jak sie napiłym lemoniady fest gazowany, a późni mnie sie odbuchło jak krowie po liściach, to nic nie czułym na żołądku.

odwiedziny – odwiedziny

Szło sie do nich jak w odwiedziny do famuły.

Ojropa – Europa

Jak w Ojropie.

ośpica – szczepionka

Musiot iść na różne ośpice, żeby sie u tych czornych nie rozchorować i jeszcze jaki murzyński grypy, abo czegoś inszygo nom do Polski nie przywlic.

otrymby – otręby

Może se myśleli, że un som bydzie te otrymby żar, abo bimber z nich pyndził?

ozimbić sie – oziębic się

Wtedy naroz niespodzianie sie ozimbilo i zaczon padać śnig.

P

pacharzyna – pęcherz

Chyba ino pacharzyna.

padoć – powiadać

Szkoda, żeby sie zmarnowało, bo to by był grzych – pado Benas.

pagować – patrzeć, podglądać, spoglądać

Ino kuma cingim pagowała na nos z boku.

painczyna – pajęczyna

A to byś, gielejzo, móg zbirać painczyny zez sufitów [...].

pamięć – pamięć

Bo w kuńcu to już mnie pamięć durch łąpuściła.

pamintoć – pamiętać

– Do dziś pamintom, jak sie żynił nojmłodszy braszka moigo focia, co miszkoł na Kympie.

papir – papier

Nojpirw wkładato sie do środka troche papiru i słomy.

papiruch – papieros

Jak pirszo szpyca była już na mecie, to se zasiedlim pod parasolym przy piwku i papiruchu.

pasjerszajn – przepustka

Bo Polokom wtyncos można było pojechać kolejom ino jak sie dostało taki specjalny pasjerszajn, co go wydowali ino na jakieś łokazje, jak pogrzyb abo wesele.

patrzyć – patrzeć

Jaż żol było na nich patrzeć.

pedel – woźny szkolny

Jak my sie cieszyli, jak nasz pedel zadzwonił takim dużym ryncznym dzwonkim, bo elektrycznych jeszcze nie było, na pirszom lecje.

pejch – pejs

Rychu miał przylepionom brode, wonchy i pejchy.

pekaesiok – autobus PKS-u

Downi już z daleka widzioleś, że jadzie abo miejski, abo pekaesiok.

perfony – perfumy

Jo zaś wdychotym tyn zapach, jaki był ino u golorza – perfony pomiszane zez cygarowym dymym.

petadra – petarda

A te petadry czy jak godajom fujerwerki, niech robi ino jakoś państwowo firma [...].

pewni – pewnie

To było już dawno, pewni ze śterdzieści aby wincy lot tymu.

piechtom – piechotą

Jo tam tymi dryndami nie jeżdżilem, bo pochodze zez bidy, o chodziła piechtom [...].

pieron – piorun

W pokoju był taki fotur, jakby w wychodek pieron trzas.

pikas – ironicznie: malunek, rysunek, obraz naiwny, amatorski, bohomaz

Moja mnie powiedziała, że takie pikasy to moge ino pijanym komplom pokazywać [...].

pikorz – piekarz

Późni jeszcze młynorze muszom je zmielić, a pikorze upic byps.

pińiądz – pieniądz

Taki bioły kielbasy własny roboty z kapuchom, czy golony, jak u Nadraja, nie dostoleś nigdzie i za żodne piniądze.

pinkny – piękny

Ostatnio widzielim w telewizyji francuski fylm ło takich jeich magnatach, co mieli pinknom córke.

piekarz – piekarz

pintro – piętro

Szybko zlozem z pirszygo pintra i mu lotworzyłym drzwi łod sini.

piosynka – piosenka

Akuratnie taki isny śpiwoł wtyncos piosynki ło naszym Inie i ulicy Poznański, na który sie – jak godoł – wychowoł.

pirch – pierś

Nim go zdybali, to jednygo postrzelil w pirchy.

pirsiata – kobieta z dużymi piersiami

Dopiro, jak zoboczy, że z daleka idzie babsko fest ubrane, a do tego jeszcze gaciate i pirsiate, to wyciongo z kiejdy jupy tego swoigo łoblatywacza i zaczyno głośnom gadke.

pirszy – pierwszy

Kobito, idź ty pirszo [...].

plajster – plaster

Ino w takom goronc momy sie do siebie przyklejać jak jakie dwa plastry?

plechy – plecy

Jak sie skończył kawołek, broł kosz na plechy i stawioł przy stole, łobok swoigo miejsca.

ploga – plaga

Ploga by cie wzina, stary pierdoło – łodezwala sie Benasowo, która niewieda kiedy wlaszła do pokoju.

ploga by cie wzina! – przekleństwo

Ploga by cie wzina, stary pierdoło – łodezwala sie Benasowo, która niewieda kiedy wlaszła do pokoju.

płozyć – służyć, dobrze robić

Bo ta domowo robota jem nojlepi ploży.

pochnioncy – pachnący

Zeszyty, łobsadki zez pióramy, łółówki zez gumkamy na kuńcu, a nawet pochnionce mydełka to nom dowali nauczyciele.

pochyniorz – lump

Wyglondot jak downi pochyniorz.

pocingowy – pociągowy

Ino czuje sie taki schechtany jak tyn wól pocingowy i nic, ale całkim nic mnie sie nie chce.

pociąg – pociąg (jako środek transportu)

Pociąg do Ina mielim dopiru za przeszło dwie godziny, no to sie szpecjalnie nie spieszyli.

poczontek – początek

Mnie babcia nauczyła czytać zaro na poczontku wojny.

podkoziełek – podkoziółek

Mój fociu nieboszczyk łopowiadał mnie, jak to downi bywało na kuniec zapustów i wew podkoziełek.

podlecieć – wpaść do ręki

A lubilem późni czytać i czytołem wszystko, co mnie podleciało.

podłoić – podłączyć

Wew wtorek przyszed do jego pomiszkanie taki młodziok, co sie fest zno na tym, żeby mu go podłoić i naregulować.

podoć – padać

Nojpirw letko go tostało na boki, późni już rzucalo łod muru chatupy do jezdni, a jeszcze późni podotł co chwilk.

podtorgnąć się – nadszarpnąć się, przemęczyć się

Kobicka nom sie tyż podtorgły.

podwyndzić – ukraść

Niektórne godali, se Cygany casym lubiom kumuś coś podwyndzić, znaczy ukraść.

podwyrko – podwórko

Jeszcze ani na ulicy, ani na podwyrku ni mogli godać po polsku, ino w dumu.

podzyłować – przymocować zelówki lub nowe podeszwy do butów

A tryty miołem za długie, po starszym brachu, co na nich fociu na dziurawym wirzchu poprzyszwywał przyszczypki, a spody podzyłował grubom gumom zez łopon samochodowych.

pofolgować sobie (se) – odpuścić coś sobie

No to mu godom: tociec, pofolgujta sobie, bo szablok jest cinzki na żołundek.

pogodać – porozmawiać

No to mogliem se spokojnie pogodać przy halbie, a mielim to czym.

pogrzyb – pogrzeb

Bo Polokom wtyncos można było pojechać kolejom ino jak sie dostało taki szpecjalny pasjerszajn, co go wydowali ino na jakieś łokazje, jak pogrzyb abo wesele.

poimność – pojemność

Jesteś krótki chłopek i twoja poimność może sie zaro skuńczyć.

pojachać – pojechać

Pojachalim banom.

pokozić sie – pokazać się

Jednak po jakimisiś casie kejter, jak sie niespodzianie pokozoł, tak niespodzianie przepod.

pokrzańić – pomieszać, poplątać się w głowie

Ale i w naturze chyba tyż sie coś pokrzańiło.

polachać sie – pośmiać się

Zaś na starość, jak se usiondom na ławce we parku, nie bydom mieli to czym wspominać i z czego sie polachać.

policaj – policjant

A tu niespodzianie z domu łobok, gdzie miszkali ino Nimcy, wyszedł policaj z czopkom to dwóch rydlach i za namy.

polowiec – ciężki, sznurowany but

Na nogach (mo), nie uwierzyta, wojskowe polowce zez świrński skóry, jeszczek sznurowane na rzymiń.

poła – lysa pała

– Patrz – godo Benas – widzisz tego langusa zgolonygo na połę, z jakim na wirzchu i wytartych na kolańskich hojach?

połówa – pół litra wódki

Nic ino chyba przed łoperacjom dać takimu chorymu wypić duszkiem połówe.

pomagier – pomocnik

Przetrzył wszystkich pomagierów, co mu groty wnosili i ustawiali.

pomerańcza – pomarańcza

Po dugim poście na stole było wszystko: bioto kielbacha, szynka, jajca, ciasto, do każdego dziecióra po pomerańczy i szekuladowym zajonczku.

pomiks – pomidor

Na miejscu rug cug skopalim łostatnie grzondki, zgrabilił i posadził na nich flance pory, selery, kapuchy, kalafiora i pomiksów tyż.

pomiszkanie – mieszkanie

Wchodze do pomiszkanio, a tu gary na kuchni zimne, a moja siedzi na kuchynnym zydłu i godo przez kómórke.

pomoitać – pomieszać, poplątać

Cheba ci sie coś pomoitało.

pon – pan

Dryndziorze zaś byli szykowne jak jakie pony.

ponkt – punkt

Nasze babska, jak zawdy przed świntami, dostały szplina na ponkcie porzondków.

popolić – popalić

Bramfa mu jeszcze lelita popoli abo co.

popyndzoć – popędząć

[...] jech sie już popiołym nie posypuje i kota nie popyndzo.

portki – spodnie

Portki miał stare, wyblakninte, powycirane z dziuramy na kolańskich, brudnom jake bez rynkówów.

posteronek – posterunek policji

Abo tyn „Trzynasty posteronek”.

posuchoć – posłuchać

Jak taki świstok to posucho, to już wi, że trza golnonć łod razu, bez żodnygo godanio, do składu po flache gorzoły.

pospacerować – pospacerować

Wew przeszły czwartek wybrałim sie z Benasym pospacerować po mieście.

pościreć – pościerać

A to bieź wytrzepać chodniki i dywany, a to pościrej kurze ze szafy i szafunierki, bo jo nie singne, to znowy popilnuj gorów, zeby sie pyry nie przyswyndziły, abo zupa nie wykipiiała.

pośrebrzony – posrebrzony

Jo zaś wyciongołył anker zez kieszyni westki, łotwirołył pośrebrzonom pokrywkę i łodpowiadotył dejma na to: trzy kwadrans na czwartom.

powożoć – szanować

Chocioż ci powim, że na starość to nawet i rodzina nie zawdy starogo powożo chyba, że mo z tego jakieś korzyści.

pozywać – nazywać

Podobno pod spichrzym co stojoł kole dworka były sklepy, co je teraz piwnicamy pozywajom.

północek – północ

Zaś do północka jeszcze kawoł casu.

późni – później

Późni spakowoł swoje manotki i ucik.

profesor – profesor

Ale taki Balcerowicz tyż sie w swoich rachunkach cingim myli i to zawdy na naszym strate, a co dopiru my, żodne tam ministery ani profesory.

prekurator – prokurator

Na to jakiś mondry prekurator jech zaskarżył do województwa.

prezydent – prezydent

Ale som za to prezydenty.

prezylnt – prezent

Moja sie ucieszyla z takigo prezylntu, jakby jom na sto kuni wsadził.

prund – prąd

By sie pewni nie dostoł do sini, bo elektrownio wylonczyła prund i dzwunek łod domofona nie dryndoł.

pryndzy – prędzej

To już pryndzy można wygrać w toto-lotkigo, abo w te idiotele, co som chyba dlo pógowków.

prynskl – pryszcz

We wtorek rano, jak sie zebralim przy beczcze z wodom, bylim całe w prynsklach.

przebiraniec – przebieraniec zapustny

Wew wtorek przed popielcym po wsiach chodzili różne przebirańce, a za nimi lotała kupa dzieciarów.

przeciwiac sie – sprzeciwiać się

– Pominszało sie ij w głowie, czy co – myślę sobie – ale co tam byde sie babie przeciwiol.

przedwoinny – przedwojenny

Łoba chodzim odstrzelone jak przedwoinne hrabiostwo.

prześlondoc – przeglądać

Akuratnie prześlondol gazyty.

przeizdzoc – przejeżdżać

Pewnie, że poszlim z Benasym na tyn kolarski wyścig doobkoła Polski, co przeizdzol przez Ino.

przepirka – pranie

Nawet galancie tym mydłym można było sie wymyć, a nawet zrobić przepirke.

przeprysnunc – przemknąć

– Przeprysli w te i nazod jak ta błyskawica, a całko łokolica wiedziała, że to jadom weselniki z fasonym, jak się noleży.

przesmrodzac – grymasić, wybrzydzać

Pamintom, jak przed wojnom z hitlerokami, w czasie śniodanio, coś przy stole przesmrodzaliz, że nom sznytki z kielbasom, salcefiksym abo leberkom nie smakujom.

przewoloc sie – przewracać się

[...] jak Polok nie czuje nad sobom knuta, to łod razu dostaje warjocji i we łbie mu sie przewolo.

przebiraniec – przebiraniec zapustny

przez – bez

Zbychu zez rogu Kurowy miot przedwoinnom damke, zaś Felek z Poznański balonówé przez błotników, że wyglondała jak prawdziwo wyścigowa.

przygrachlać się – przywlec się, przyjść

Jak sie ino przygrachlo zez szkoły, łód razu siado do tego kumputra.

przygrywoć – przygrywać

Jak już sie zblizalo dwunasto, to grojka co przygrywoł do tońca, brało sie na specjalnie przygotowanom toczke i wywoziło za wieś.

przyimność – przyjemność

Ale tako przejażdżka dryndom to była wielko przyimność.

przyincie – przyjęcie

Benas jadzie za tydzień na przyincie do swoigo wnusia.

przyjachać – przyjechać

Jak ino przyjachalim zez kościoła, łódwołotem bratanka na bok i w delerii mówie [...].

przyswyndzić się – przypalić się

A to bież wytrzepać chodniki i dywany, a to pościrej kurze ze szafy i szafunierki, bo jo nie singne, to znowy popilnuj gorów, zeby sie pyry nie przyswyndziły, abo zupa nie wykipiiała.

przysćipny – umiejący się przypodchlebić, nadskakiwać, przychylny, przymilający się, miły, posłuszny

[...] a i kobicka, po tych naszych wywczasach, były barzy przysćipne.

przywlic – przywlec

Musioł iść na różne ośpice, żeby sie u tych czornych nie rozchorować i jeszcze jaki murzyński grypy, abo czegoś inszygo nom do Polski nie przywlic.

przywoływki – kujawski zwyczaj wielkanocny, polegający na układaniu

i wykrzykiwaniu z mównicy żartobliwych, a niekiedy złośliwych wierszyków na temat okolicznych panien na wydaniu; stwierdzano w nich, ile wody będzie wylane na poszczególne panny w dyngusa

Zaś w Szymborzu przed dyngusym znowy Klub Kawalirów bydzie łodstawił pod wieczór w pirsze świnto swoje przywoływki dlo koždy dziewuchy na wydaniu, a w drugie łod samygo rana, chłopoki nie bydom żałować wody dla jech urody.

psion – psi grzyb

Łazilim po tym lesie zez pół godziny, a trafiali sie nom abo psiony, abo olszowy.

puco – płuco

Podobno to robi dobrze na puca tym, co przez cołkie życie truli sie papieruchamy [...].

pulik – policzek

Lachła mnie w pulik i stoi.

pyndzić – pędzić

Może se myśleli, że un som bydzie te otrymby żar, abo bimber z nich pyndził?

pynknunć – pęknąć

Musiało jednak być tego galancie, bo wątróbsko i nyry mnie donogłajom i łeb mi pynko tyż.

pyntać sie – pętać się

No to żeby swoi stary sie nie pyntać po pomiszkaniiu, wpodym – jak zawdy – do Benasa.

pyra – ziemniak

Benas miał na swoi działce zagonek wczesnych pyrów.

pyrz – perz

Wygracowalim wszystkie ganki, z grzondek powyrywalim pyrz, łoset i inne dziadostwo.

R

racjo – racja

Zaś kto bydzie lepszy, tego bydzie racjo na wirzchu.

rajchnunc – wystarczyć

– No to tero zamlu nom rajchnie – powiedział Benas, dokłodajonc suchych tyntów do fuJerry.

rajwach – beład, zamieszanie, hałas, rozruch, tumult

Sie rozchodziło zaś to to, żeby w tym całym przedświontecznym rajwachu zejść naszym babskom z łoczcu, żeby namy nie pomiołały i se inzorów na nos nie strzypily, abo żeby niepotrzebnie nie trzynsla nimi delerio.

rajza, rajzowanie – podróż, podróżowanie

Zaś taki rajzy jak w tym roku jeszcze w życiu ni miołym.

rapacholum – raphacholin

Łykoł akuratnie jakieś rapacholum, bo go doł, że go wątróbsko i nyry donogłajom.

razym – razem

Je sie wycinało, naklejało na szperówce, później razym z niom wycinało laubzygom, ustowiało na podstawkach, tyż ze szperówy i gotowe.

rażni – raźniej

Jo taki gzub, już sie czułym jak bym był to meter winkszy i jakoś raźni mi było na sercu.

rebiata – dzieci

Teroz tyż jeżdżom, ale ino byznesmeny i jech rebiata.

recept – recepta

Likorz zaś mu tođ razu zapisuje te piguły na bezpłatny recept.

redachtor – redaktor

Bo tyn gupi Sebastaina [...] powiedział takimu jednemu redachtorowi [...], że Picia mu to wszystkim go doł i to tajnym głosowaniu tyż.

rebiata - dzieci

relaniom – relanium

Moja musiała kejtrowi wpakować do ryja relaniom, bo durch trzynst sie jak ta zylza, synowo nosiła ryczoncygo wnusia i mu śpiwała.

restaracja – restauracja

Zas w dzień cygańsko kapela chodziła po restaracjach i grała na zamówienie nojczynści kawalirów, co przychodzili tam ze swoimi pannamy.

rezurekcyj – rezurekcja

A jak Wielkanoc to nojpirw rezurekcyj, a późni pirsze świonteczne śniodanie – znaczy sie wielgachno wyżyрка, co nie koždy zołundek jom zdzirzy.

roboł, robociu – robotnik

Wtedy w Inie i w cołki Polsce nie było rozdziałów na jenteligentów i roboli, bogoli i bidnych, czerwonych, zielonych czy biołych. Tyn robociu, co miał zawdy dziurawe kieszyńie, a do wszystkiego dwie lewe, stojot w swoi stary jupie i se godot przez kómórke [...].

roboszek – robaczek

– Suchej ino, ty mój roboszku nojpracowitszy na świecie.

robotność – pracowitość

Robotność to skarb.

ronchel – burak

No to wzion duży rozpynd, i jak już miał sie łodbijać przed samom fujerom, trafił szkitom na ronchel, co leżot na polu.

roz – raz

Se zasiedlim pirszy roz w zyciu w ławkach, kożdo z inny parafii, w polski szkole.

rozbirać – rozbierać

Ale już dali rozbirało go słońce i to co wypił.

rozgrzyszynie – rozgrzeszenie

A jak którny po pijoku zabarłozy, może wpaść do kapliczki pomodlić sie kapke i rozgrzyszynie dostać.

rug cug – szybko, sprawnie

Na miejscu rug cug skopalim łostatnie grzondki, zgrabili i posadzili na nich flance pory, selery, kapuchy, kalafiora i pomiksów tyż.

rujnonć – pierdnąć

Jak sie na niom zawołało: Łola, rujni, to una sie ino napuczyla i tod razu hukla.

rule – spokój; doć se rule – dać sobie spokój z czymś, odpuścić sobie

Już miołem sie łodszczeknonć, jak by una wyglondala wystafirowano dejma na to w miniowie na pól juda, a mo je jak te salcefiksy, ale dołem se rule.

rybok, rybaczynie – łowienie ryb, wędkowanie, rybak

No to po rybaczyniu same bydzim chlać przez prezesa?

ryczka – niski drewniany stółek

[...] a mnie na drugim fotelu postowiali takom ryczke, bo byłem jeszcze za mały, żeby mnie było widać w lustrze.

rydel – daszek u czapki

A tu niespodzianie z domu łobok, gdzie miszkali ino Niemcy, wyszedł policaj z czopkom ło dwóch rydlach i za namy.

rymsnunc – upaść z łoskotem

Roz, po drugi secie, jak dusił trzeciom, mocno sie gibnył i rymsnył na podłoge.

Rynas – Rynek, tutaj: jako jeden z adresów administracyjnych

Bylim akuratnie wtedy na Rynasie.

rynka – ręka

[...] w casie hycanio przez fujere, taki kurdupel Tadziu, co na niego wołali „dwie szmanie”, bo lewom rynkom pisol i lewom szkitom pilke kopoł, ło mało sie nom nie spolił.

rnzunć – grać na instrumencie

Pod balkonym domu, gdzie był bank, rzła łorkiestra dynto.

rzymiń – rzemień

Na nogach (mo), nie uwierzyta, wojskowe polowce zez świński skóry, jeszczek sznurowane na rzymiń.

rzynsa – rzęsa

Ino se troche topolił jake i rzynsy.

S

saliniorz – górnik w kopalni soli (salinie)

Za niom było gospodarstwo, a jeszcze dali szacht – znaczy taki park, w którym był dom, co w nim mieszkali saliniorze.

samochconc – chcąc nie chcąc

– No i mo samochconc chłopok zmortwinie – powiedział na koniec Benas.

schechłany – wymęczony, spracowany

Ino czuje sie taki schechłany jak tyn wół pocingowy i nic, ale całkim nic mnie sie nie chce.

scyna – scena

Wew pirszy scynie, taki Rychu Chensiok z naszymy lapy [...] tańczył Żyda [...].

se – sobie

Dziablim se tam po dwa setkowe [...].

sekretorz – sekretarz

Przecie Stachu był za kumuny na naszymy wydziale sekretorzym, a na pochodzie pirszomajowym nosił transparamynt.

setkowy – 100-gramowy kieliszek wódki

Dziablim se tam po dwa setkowe [...].

sicha – sierść

Taki czorny w białe łaty z łobrożom na karku i świconcom sichom.

siedzić – siedzieć

– Tej – godo – widzioteś w telejekspre sie jednom isnom ze Australii, co sidem lot nic nie jadła, a mo cołki cas czym łoddychać i na czym siedzić?

siek na baby – pies na baby, potocznie: mężczyzna uganiający się za kobietami
Chłop zaś jeszcze przed pindziesiontkom, to i na baby jest siek...

singnonć, singoć – sięgnąć, sięgać

A to bież wytrzepać chodniki i dywany, a to pościrej kurze ze szafy i szafunierki, bo jo nie singne, to znowy popilnuj gorów, żeby sie pyry nie przyswyndziły, abo zupa nie wykpiata.

siń – korytarz, klatka schodowa

Benas mnie łodprowadził do samy sini [...].

siocha – siostra

Do punktu Zbychu skombinował kawoł kaszany, co sie zostol zez świniobicio na wesele jego starszy siochy, a jo litrówe soku z malin.

siodać – siadać

Późni zjodomy kielbase z bułkamym koždy myje po sobie statory i znowy siodomy do gry w starom.

siorbnać – wypić odrobinę

Benas siorbnył kapke goroncy moki i godo.

siódymka – siódemka; tutaj: numer autobusu miejskiego

Kole kiby siedlim na siódymke.

sirminga – potocznie: osoba powolna, niezdarna i nieumiejąca poradzić sobie w życiu

– Czyś ty sirmingo dostol szpila! – krzyczy Benas.

skinhajl – skinhead

Na kuniec muszom tyż wiedzić, że jech „Hajhitla” był fest cinty na gupków i waryjotów, podobnych jak te dzisiejsze skinhajle.

sklep – piwnica

Podobno pod spichrzym co stojol kole dworka były sklepy, co je teroz piwnicamy pozywajom.

skład – sklep

Downi był tu ino jedyn skład – kolonialka GEES-u, a jakie miol powodzynie.

skokanka – skakanka

[...] nojmniejsze smarki puszczały wartółki, a dziewuchy grali w skokanki abo hopsy.

skorno – skoro

Ale skorno likorz tak godo, to już byde chleptol tom wode mineralnom z Nałynczowa, Żywca, abo innygo zdrojowiska.

skrobnać – napisać

Dlotygo tyż nic do wos nie skrobłym przeszły soboty.

skryncić – skrócić

Tyż by mi sie przydoł, żeby po skleiniu kiche skryncić zez flekim.

skryślić – skreślić

Zaś Pietras zatelefonował do swoi kobity i powiedział, że na te numery, co una skryśliła na lostatnim kuponie Totka Lotka, padło 50 tysincy złotych i ze zwolnio sie na jutro z roboty, bo trza bydzie łodebrać wygrane bejmy.

skrzek – skwarka

Zaś jego kobita postawiła nom na stoliku, co był niedaleko sondka, razowy bybs ze smolcym swoi roboty, znaczy sie zez cebulom i skrzekami i po szklonce herbaty.

skund – skąd

Skund une mieli na to wszystko bejmy?

skuńczyć sie – skończyć się

Wtyncas akuratnie skuńczył sie fylm.

słyszyć – słyszeć

Byšta musieli ino słyszyć jak te młodzioki mindzy sobom godali.

smaka – smak

Co za smaka, prawdziwy specyjoł.

smark, smarkocz – kilkunastoletni chłopiec

– To było jakie pindziesiont lot tymu, jak byłem jeszcze 13-letnim smarkim. Downi najmłodsze smarkocze mieli tu tochronke.

smolec – smalec

Zaś jego kobita postawiła nom na stoliku, co był niedaleko sondka, razowy bybs ze smolcym swoi roboty, znaczy sie zez cebulom i skrzekami i po szklonce herbaty.

smyntorz – cmentarz

Jedna z jego czynści był to smyntorz rodziny Kramerów.

som – sam

Tyn stary kujawiok mnie namówił, że som tego kejtra o trzech girach na swoje gały łogładoł.

somsiod – sąsiad

[...] a późni jeszcze zebralim tyż tynty z działek jego somsiodów.

sond – sąd

No to przysiedlim na ławce na placu kole sondu, bo sie tyż łod razu ładnie łociepiło.

sondałek – sandałek

[...] kożdyn inacy ubrany, a to w dres, a to latym w krótkie hoje i jakiesiś tam sondałki na gołe giry.

sondek – niewielka beczka

Zaś galanty sondek na kapuche ustawiłim w antrejce, bo na Rombinie majom je duże jak jakie pokoje.

sosyska – mała parówka

Najlepsze były, jak mnie sie zdawo, królewiecko i sosyski.

spakowoć – spakować

Późni spakowoł swoje manotki i ucik.

specyjoł – specjał

Co za smaka, prawdziwy specyjoł.

spichnonć sie – spotkać się z kimś

– Patrztza ino kobity – godo – te nasze gielejzy jak sie spichnom, to zawdy musi być gorzoła.

spolić – spalić

Łostatnio to jem ło mało komisariatu nie spolili.

sprawonki – sprawunki, zakupy

Jaż w kuńcu wyszlim gupsze jak weszlim, bez żodnych sprawonków.

spucować – zjeść wszystko

Spucnył nojszybciej z nos wszystkich głymboki talirz szabloku zez tłustym boczkim i woło na kobite doliwki.

spust mić – mieć apetyt

Pewni znów zjadom sie dziecioki zez wnusiami, a une majom spust, że szkoda godać.

stamtond – stamtąd

Stamtond już sztyrowoł w ij kieronku młody cudok, jeszcze winkszy jak una.

stanuńc dymba – stanąć dęba

Jak zoboczył, gdzie i na czym leżoł, to mu włosy stanyły dymba.

staro – 1. odmiana gry hazardowej w karty, inaczej: baśka; 2. żona

1. By był łod razu dzworty do granio w starom, a un gro tyż z granamy i dychom czerwiń. 2. Zaś jego stare sie cieszom, że utrafili z tym prezynnym.

stary – małżonek, mąż

– A ty stary co?

stary pierdoło! – wyzwisko

Ploga by cie wzina, stary pierdoło – łodezwala sie Benasowo, która niewieda kiedy wlaszła do pokoju.

stator – naczynie kuchenne

Moja zaś czeko, kiedy przerajbuje rury i bydzie mogła pozmywać statory.

stawioć – stawiać

– Jak chcioł zatuniać, to stawioł kosz z brachom na podwyższyniu łobok łorkiestry.

stojec – stać

Podobno pod spichrzym co stojoł kole dworka były sklepy, co je teraz piwnicamy pozywajom.

stracha mić – bać się

A tero mom znowy stracha.

strożok – strażak

Salo do gimnastykowanio jak sie patrzy, przebiralnie, umywalnie ze sitkami do przysznicowanio, wychodki tyż na miejscu, świetlica i biblioteka, a jeszcze biura dlo rady sołtysowej, koła gospodyniów, strożoków, a nawet... kaplica.

strzymać – wytrzymać

Tak sie szarpali, że już ni mogli strzymać.

strzympić – strzępić

Sie rozchodziło zaś to to, żeby w tym całym przedświontecznym rajwachu zejść naszym babskom z łoczku, żeby namy nie pomiotały i se inzorów na nos nie strzympiły, abo żeby niepotrzebnie nie trzynsta nimi delerio.

strzymywać – wytrzymywać

Niektóre kandydaty na masonów podobno tego nie strzymywali i ucikali z najeżonymi klaczkami i wielkim strachym w ślipiach.

studzinka – studzienka

Pumyje ino zeszczy ze zliwu i zaczynje sie wylivać ze studzinki w łazince.

stworzynie – stworzenie

To przecie żywe i kochane stworzynie.

stynsknić sie – stęsknić się

To sie stynskniłym za polskom mowom.

suchać – słuchać

Któryś niedzieli przed łobiadym w pomiszkanii Benasa suchalim tego naszymygo radia, co sie pozywo „I”.

sup – słup

Zaś co kawolek, tyż przy każdy drodze, stojom supy, na których som jakiesiś fotokamery.

swoigo dnia nie mieć – nie być w dobrej formie

– Jedyn z moich wujów, tyn średni, nie miał swoigo dnia i szybko go gorzoła zmogła.

swojo – żona

Jego chłopok ze swojom wybirali sie na zabawę.

syndzia – sędzia

[...] podobno wszystkimu som winne, jak godajom na mieście, syndzie.

synsacjo – sensacja

W łostatnich magazynach synsacji pokazujom, som to widziotym już dwa razy, tych łobgolonych gupków chyba zez Gdańska.

syр – ser

Jak powiedziotem moi to tych badejach, to sie dopirolachata jak tyn gupi do syra.

syrenik – sernik

Bo wtedy wszystko – białom kielbache, szynke, ale tyż syreniki, makowce, babki i placki robiło sie w dumu, a do pikorza zanosilo sie ino na upieczynie.

syrwotka – serwatka

Mliko tyż ino samo łodciongane i to tak, jaż było nie białe, ino sine jak jako syrwotka.

syryna – syrena

Jak ino zahuczwały syryny, to Walinty łód razu musioł lecić do wychodka, co był na podwyrku.

szablok – fasola

Trzy dni tymu moja zrobiła na łobiod szablok ze świnskim boczkiem i pyramy na słodko-kwaśno.

szachol – szeregowy (stopień wojskowy)

Jak po wojnie byłem w woju, to takie samuchne, jeszcze podbite goździami dowali szacholom.

szacht – kopalnia

Za niom było gospodarstwo, a jeszcze dali szacht – znaczy taki park, w którym był dom, co w nim mieszkali saliniorze.

szaconek – szacunek

To jak mamy mić zaś szaconek do szkietów?

szafari – safari

A z nich jeszcze wyiżdzot do Kenii na takie szafari, gdzie szczylajom do lwów i słoniów.

szafunierka – szafka, głównie na bieliznę, bieliźniarka

A to bież wytrzepać chodniki i dywany, a to pościrej kurze ze szafy i szafunierki, bo jo nie singne, to znowy popilnuj gorów, zeby sie pyry nie przyswyndziły, abo zupa nie wykipiła.

szak – wszak, przecież

Szak znosz chyba takigo isnygo, co mu golanie, no nie przez sztachyty, ino brame, wyszło na zdrowie?

szampon – szampan

No to rozłóżył szampona, złożyłim se życzynio i wypilim.

szczun – chłopak

W som roz szczuny i młodzioki wrocali całymy chmaramy zez rozpoczynio nauki.

szczupok – szczupak

Po co mi te wygibas, żebym po nich dostał dychy i łapoł powietrze, jak tyn wyinty zez wody szczupok?

szczylanie – strzelanie

Zaro kole jedenasty wyszła na dwór kupa szplinów i sie zaczyno szczylanie.

szczynście – szczęście

Cołkie szczynście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

szczypinie – szczepienie

Bo jak ino pamimtom ludziska zawdy wew zime musieli przejść grype i żodne szczypinie nie pomogło.

szekulada – czekolada

Niektóre pierniki byli posmarowane szekuladom [...].

szekuladowy – czekoladowy

Po dugim poście na stole było wszystko: bioto kielbacha, szynka, jajca, ciasto, do każdygo dzieciora po pomańczy i szekuladowym zajonczku.

szkieł – policjant

Łodrywo w nim szkiele taki jedyn artycha z różnych innych fylmów, co sie nazywo tak coś jak grapyta, o już mnie sie przypomniało – Pazura.

szkita – stopa

[...] w casie hycanio przez fujere, taki kurdupel Tadziu, co na niego wołali „dwie szmanie”, bo lewom rynkom piśoł i lewom szkitom piłke kopoł, to mało sie nom nie spolił.

szkitka – stópka

Na ij suchej szkitce, to te polowce wyglondali jak dużo szczota na cinkim kiju.

szklonka – szklanka

Zaś jego kobita postawiła nom na stoliku, co był niedaleko sondka, razowy bybs ze smolcym swoi roboty, znaczy sie zez cebulom i skrzekami i po szklonce herbaty.

szkodyn godyn – szkoda mówić

– A muzyla – szkodyn godyn.

szkólnik – uczeń

Akuratnie do tego samygo autobusu wlaszło wiela szkólników, chłopoków i dziewuchów.

szlachtuz – rzeźnia

Patrze, a una mo kluk czerwony, ślipia podpuchninte i ryczy jak tyn wół, co go prowadzom na szlachtuz.

szlankowny – szczupły

Ale sie zrobieś szlankowny.

szlauch – wąż gumowy

Szkieły jech szprycujom wodom ze szlauchów, spychajom na momynt z drogi, ale une jak te psioki.

szmajdnunc – machnąć, zamerdać

Powiadół, że słyszół łod starech ludzi, że przyndzie kumeta, szmajdnie łogunym i świat diabli weznom.

szmania – leworęczny, mańkut

[...] w casie hycanio przez fujere, taki kurdupel Tadzium, co na niego wołali „dwie szmanie”, bo lewom rynkom piśół i lewom szkitom piłke kopół, ło mało sie nom nie spolił.

szneka z glancym – drożdżówka z lukrem

Jakie w jego składzie byli amerykany abo szneki z glancym!

sznytka – kromka chleba

Na to usiedlim w kuchni, a Benas zrobił sznytki z leberkom i łogórkim kiszonym.

sznytka – kromka chleba

szpacer – spacer

Dzwonił z niego zaś dopiero jak wyszedł z psym na spacer na plac między sztyryma blokamy.

szpas – ubaw

– Ale byś zrobił szpas wiarze – powiedziała.

szpec – specjalista

Ale te szpece łód telewizyi som coroz barzy chytre [...].

szpecjalnie – specjalnie

Pociong do Ina mielim dopiru za przeszło dwie godziny, no to sie szpecjalnie nie spieszyli.

szperówa – sklejka

Je sie wycinało, naklejało na szperówe, później razym z niom wycinało laubzygom, ustowiało na podstawkach, tyż ze szperówy i gotowe.

szpirala – spirala

Chcioł pożyczyc szpiralom, bo pompkom – jak som godoł – pewni z pół godziny go przepychoł i nic.

szpital, szpytal – szpital

Som zaś jakiesiś markiety, inne interesy, szpital, a drogom jeżdżom jedyn przy drugim śmierdzonec bynzymom auta. W całkim zaś zabudowaniu śmierdziało jakimś zalzajerym czy czymśiś, bo w łostatnich dniach okupacji hitleroki zrobili tam szpytal polowy.

szplin – 1. głupiec, wariat; 2. wariactwo, głupizna

1. Taki szplin! 2. – Tej, żeśta szplina dostali czy co?

szporować – oszczędzać

Bo ino patrzyć jak mignie post i trzeba bydzie szporować na wielkanocnom szynke, biołom, jakiesiś ciasta.

szport – sport

Godali ło meczach, golach i co bydzie ciekawo w naszym szporcie.

szprechać – mówić w obcym języku, zwłaszcza niemieckim

Tam, jak sie wyńdzie na miasto, to Belgijoki ino szprechajom parle wu franse.

szprycka – dozownik do kremu do ciast, w kształcie strzykawki

Wew tusty czwartek moja zarobiła ciasto, wraziła je pod pierzynie i jak sie dobrze wyruchało, wyrobiła ponczki, a jo takom specjalnom szpryckom sikołym do środka koždygo marmulade.

szprycować – polewać wężem

Szkiety jech szprycujom wodom ze szlauchów, spychajom na momynt z drogi, ale une jak te psioki.

szpyc – ozdobny spiczasty czub na choinkę bożonarodzeniową

Jednak nojbarzy szpyca zez gwiazdom betleimskom na samym czubie, co go mielim jeszcze po nieboszcze babusi.

szpytny – brzydki

– Dziewuche se wuja wybroł galantom, z bogatygo dumu i wcale nie szpytnom.

szrajbowość – pisać

Na nim zaś szrajbowoł tym swoim klejentom różne łodwołanio, wnioski i Bóg wi, co jeszcze.

sztochnoń się – zaciągnąć się dymem papierosowym

Na ulicy zaś zawdy moge sie sztochnoń, chociaż wole na siedzonco i w dumu.

sztreka – ścieżka, miedza

Wysiodalim we Wirzchołkach, zaś stamtąd piechotom sztrekom do Kaczkowa i dali, na lewo łod stawku, do Kympy.

sztruml – papieros

– Chłopok, schowej te swoje sztrumle.

sztuba – pomieszczenie, lokal

– Chłopok, ty wiesz, że une już na dwa tygodnie przed Wielkanocom w swoim sztubie urzyndujom i ukłodajom różności przywołycki dlo koždy dziewczuchy.

sztyft – uczeń, czeladnik

Każmirz (to do swoigo sztyfta, znaczy sie po dzisiejszemu „uczni”) szybciutko krzesła dla szanownego pana i jego synka.

sztyrować – iść, maszerować

Stamtond już sztyrowoł w ij kieronku młody cudok, jeszcze winkszy jak una.

szwagroszczok – szwagier

Na to jeszcze wszed akurat do kuchni nowy szwagroszczok i toba przekonali kobite.

szwera – siostra

– Tej godo – moja wyiżdžo na land do szwery, co biła kierde na świnta, żeby jem pomóc wew wyrobach.

szybci – szybciej

[...] ale Benas powiedział, że to kapuchy nie zaszkodzi, una bydzie jeszcze szybci kisonć jak normalnie.

szyrszy – szerszy

Nawet zrobilim miejsce na fujere – taki szyrszy dotek.

Ś

ścimniać się – ściemniać się

Już się ścimniało.

ścinty – ścięty

Ładne, kryncone włosy mo ścinte jak chłopok.

ślachecki – szlachecki

– Tej, to wyglondo jak jakisiś ślachecki dworek.

ślipie – oko

Niektórne kandydaty na masonów podobno tego nie strzymywali i ucikali z najeżonymi kłaczyskami i wielkim strachym w ślipiach.

ślubno – małżonka

Co powiedziała na widok Selwucha jego ślubno, nie chciał łopowiadać.

ślus – koniec

A późni już ślus.

śmich – śmiech

Jak go zobaczyli, to wszyscy w śmich.

śmietas – śmietnik

Posprzontalim pozbijane bombki i stare lampki i wyrzucilim do śmietasa.

śmignunąć se – napić się wódki

– No to chłopok, śmignim se jeszcze po jednym sztabowym i walim do domu.

śmiszny – śmieszny

Patrzoteś w taki łokulor jak łod lornytki, krynciteś kolbkom, a wtencas się pokazywoł jakiś śmiszny fylm.

śnig – śnieg

Pewni sie mo na dyszcz abo śnig.

śniodanie – śniadanie

No to se zrobilibm znowy małom przerwe na drugie śniodanie, żeby tyż za mocno bystrości łoczów łod razu nie nadwyrzynać.

śpik – sen

Moja łod razu nynąła, ino przez śpik stynkała.

śpiw – śpiew

To tyż nasze nauczyciele – Fronczek łod polskigo i śpiwu, Drygas łod matematyki [...] letkigo życie z namy ni mieli.

śrubsztok – imadło

Widziołym u ciebie taki mały śrubsztok.

śrybny – srebrny

Jak byli pirsze mistrzostwa Polski wew 1924 roku, to nasze chłopoki z Ina zdobyli jaż śtyry medale: dwa złote, śrybny i bronzowy.

śterdzieści – czterdzieści

To było już dawno, pewni ze śterdzieści aby wincy lot tymu.

śtyry – cztery

Bo przy naszym krześnioku wypowiedoł za każdym razym śtyry imiona: „Dariuszu, Bernardzie, Stanisławie, Władysławie”.

świcić – świecić

Świcilo słońce i było ciepło jak w maju.

świconcy – świecący

Niktóre szkapy miały jeszcze przy juzdach takie zielazne, tyż świconce kółka.

świnconka – święconka

Łod rana powiedzielim swoim babskom, że idzim na działke malować jaja na świnconke.

świntojanka – porzeczką

[...] a jo, w razie czego, mom jeszcze tytkę angrystu pomiszanygo ze świntojankami, co zerwołym na działce – powiedział Jachu Tabala.

świnconka – święconka

świntojańsko noc – noc świętojańska

Zawdy w Solankach nad stawkim 23 czerwca wieczorem rozpoczynała sie noc świntojańsko.

światko – lampa

Nie było tyż cimno, bo w każdym przedziale sie świcilo światko.

świrk – świerk

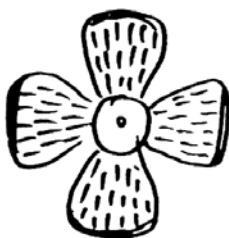
Nom by rajchły już tero gałonzki ze świrku we wazonie [...].

świstok – przystojny młodzieniec

Tamte to były młode świstoki, co u dziewuch mieli wzincie.

świży – świeży

Na noc bydzim je rozkłodać na trawniku za altanom i bydzie ziuzianie na świżym lufcie jak ta lala.

T

ta – partykuła służąca do wzmocnienia danego wyrazu; toż, przecież
Zenucha małuch jesta na chodzie, to se podskoczym do Łosieka, abo inszy Suchatowy.

taki samuchny – taki sam
Lotoł tak ło trzech girach takom samuchną drogą jak każdygo dnia rano chodził stary Kramer.

talirz – talerz
Zez zaskórnioków wystarczyło nom na jeszcze jednom halbke i dwa talirze flaków wołowych.

tamtyn – tamten
Nom sie z kumplamy tamtyn wyścig mocno podoboł.

tamtyndy – tamtędy
Akuratnie tamtyndy przechodził taki zgarbiony staruszek ło losce.

tanecznik – tancerz
– Całki zaś środek dło taneczników.

tańczynie – tańczenie
Do tańczynio wybiralali sobie najładniejsze dziewuchy.

taszka – torebka
Rozbił ij głowe i ukrod taszke, a w ni było trzydzieści i sześć tyśińcy złotych i ucik.

taszlampa – latarka
Zaś policaj nie wiedziol, a taszlamy ni miol jak nos gunił.

tej – tedy, i, tak, więc
– Tej – godo Benas – jak ze trzy dni i noce tak popado, a późni sie łociepli, to trza bydzie wybrać sie na betki.

tańczenie – tańczenie

tejater – teatr

To było takie przedstawienie jak pokazujom w tejatrze.

telejekspress – Teleexpress

Łoglondołeś dziś telejekspress?

tero, teroz – teraz

Podobno pod spichrzym co stojoł kole dworka były sklepy, co je teroz piwnicamy pozywajom. Tero ta Poznańsko wyglondo durch inacy niż za moigo dzieciństwa.

toczka – taczka

Jak już sie zbliżało dwunasto, to grojka co przygrywoł do tońca, brało sie na specjalnie przygotowanym toczke i wywoziło za wieś.

tołast, tojast – toast

Nojpirw pilim tołasty z bratankim, co siedziot łobok mnie. Ino roz był szapański tojast, ale dopiru wtyncos jak już taki jedyn isny redaktor, co mu cingim chciały bryle spadać, łopowiedziot jakie zostali nojlepszymy szportowcamy Ina [...].

tombank – ława kupiecka, lada sklepowa

Rucinsiu mioł na tombanku specjalny zeszyt, co w nim zapisywoł tych, co robili sprawonki na kryche, a bejmy łoddowali dopiro jak dostali wyplate.

tośćać – kotysać

Nojpirw letko go tośćało na boki, późni już rzucało łod muru chatupy do jezdni, a jeszcze późni podot co chwilka.

towor – towar

Bo wtedy jak ino jakiś towor rzucili do składu, to musioł być luksus, bo inszygo nie było.

trachtor – traktor

Ino mi powiedziot, że [...] sie tak czuł jakby go trachtor z przyczepom przejechał.

tradycjo – tradycja

Tak jest łod lot, tak koże tradycjo i chopoki, chcom czy nie, muszom sie poświncać.

tramwajorz – tramwajarz

Ino patrzyli na telejekspress, a tam godali, że bydom tyż strajkować tramwajorze z Katowic.

transparamynt – transparent

Przecie Stachu był za kumuny na naszym wydziale sekretorzym, a na pochodzie pirszomajowym nosił transparamynt.

trebuna – trybuna

Wew czerwonym Włocławku krzywe rydle bili wielkie brawa Wyngrom, a jak za nimi paradowali te ze Sojuza, na trebunach było dych cichutko.

tryt – but

Wyglachłym sie w ancug, moja zaś w świontecznom sukniom i nowe tryty na wysokich łobcasach i poszlim.

trza – trzeba

Takie betkowanie trza było uczcić.

trzy kwadranse na czwartom – za kwadrans czwarta

Jo zaś wyciongołym anker zez kieszyni westki, łotwirołym pośrebrzonom pokrywke i łodpowiadołym dejma na to: trzy kwadranse na czwartom.

trzynść – trzęść

Sie rozchodziło zaś to to, żeby w tym całym przedświontecznym rajwachu zejść naszym babskom z łoczku, żeby namy nie pomiotaly i se inzorów na nos nie strzypily, abo żeby niepotrzebnie nie trzynsla nimi delerio.

tydziń – tydzień

Benas jademie za tydziń na przyincie do swoigo wnusia.

tyla – tyle

Zakłodoł im nawet taki bajer, że jech wylosowoł z tysincy innych komputer i majom łokazjom kupić działke, ktero za kilka lot bydzie warto dziesińć razy tyła.

tymu – temu

– To było jakie pindziesiont lot tymu, jak byłym jeszcze 13-letnim smarkim.

tyn – ten

Tyn stary kujawiok mnie namówił, że som tego kejtra o trzech girach na swoje gały łogładoł.

tyngać – tęsknić

Już mnie jednak tynga za kawółkim chabasiwa i loskom kielbasy na goronco zez musztardom.

tyńźnia – tęźnia

Wew czawartek poszlim w Benasym do tych tynźni, co som wew Solankach.

tyroć – ciężko pracować

– My tu tyromy jak te woły, żeby pomiszkanio łodglachnonć na świnta jak sie patrzy [...].

tysiuńc – tysiąc

Rozbił ij głowe i ukrod taszke, a w ni było trzydzieści i sześć tysińcy złotych i ucik.

tytka – papierowa torebka zwinięta w stożek

[...] a jo, w razie czego, mom jeszcze tytke angrystu pomiszanygo ze świntojankami, co zerwołym na działce – powiedział Jachu Tabala.

tyż – też

Tam tyż wtedy masony łodprowiali swoje dziwactwa.

U

ubiroć sie – ubierać się

Nikt sie nie ubiroł jak te strachy na wróble, abo insze gapioki.

ucikać, ucikoć – uciekać

Niektórne kandydaty na masonów podobno tego nie strzymywali i ucikali z najeżonymi klączyskami i wielkim strachym w ślipiach. A teraz som ucikosz?

ucirpić – ucierpieć

Bo wtedy by inne mogli ucirpić.

ululoć sie – upić się

Kuma zapowiedziata moi kobicie, że bydzie na mnie miała łoko i mo swoje sposoby, żebym sie zanadto nie ululoł.

umirać – umierać

Dajom ci emeryt, do budy nie łazisz, nie musisz już sie uczyć, ino żyć nie umirać.

umortwiać sie – umartwiać się

A jo, trudno, zejde ci z łoczuz i pójde se na te łostatnie adwyntowe dni umortwiać [...].

un – on

Ile to un nom nałopowiadoł o swoich okolicach.

una – ona

Już miołem sie łodszczeknonć, jak by una wyglondała wysztafirowano dejma na to w miniówie na pół juda, a mo je jak te salcefiksy [...].

upieczynie – upieczenie

Bo wtedy wszystko – biołom kielbache, szynke, ale tyż syrniki, makowce, babki i placki robiło sie w dumu, a do pikorza zanosilo sie ino na upieczynie.

upodoć – utykać

Stary Kramer był kulosym, znaczy sie upodoł na jednym krótszą gire.

urodzynie – urodzenie

Wszystko zaś o urodzynie Jezusa.

urzyndować – urzędować

Przy nim urzyndował Jachu Tabala, najwinkszy gardzieloch na naszy ulicy, bo kto inшы by nom wszystko zeżar już w czasie pirszy pyntli.

urzyndzynie – urządzenie

Dowali go ino na jakimś programie, co to go można łobejżyć ino, jak sie mo takie specjalne urzyndzynie [...].

uschnonć – uschnąć

Takimu człowiekowi, co wyrzucio byps na śmietnik, rynka powinna uschnonć – godoť fociu.

usionć – usiąść

– Zaś tero chłopoki możemy se usionć i zapolić po papiruchu – powiedzioť.

ustowiać – ustawiać

Przetrzymoť wszystkich pomagierów, co mu groty wnosili i ustowiali.

uśmichninty – uśmiechnięty

W nowiutkich, prosto spod igły dresach, wyglansowanych trytach, uśmichninte, zadowolone.

uszporować – zaoszczędzić

Wiele bejmów by sie na tym uszporowało i można by je wydać na co innygo.

uwinunć sie – uwinąć się

Uwinylim sie z tym ubiraniem chojoka w troche lepi niż trzy kwadranse.

uwożanie – szacunek, poważanie

Jak jest młody i zdrowy, haruje jak tyn wół, to wtedy mo jakie takie uwożanie.

W

w poprzyk – w poprzek

A mindzy łobu czyńściami była postawiono w poprzyk grubo ściana.

w som roz – w sam raz

W som roz szczuny i młodzioki wrocali całymy chmaramy zez rozpoczynio nauki.

wakać – celować, rzucać

Łobowionzkowo łobok cyrkusu musiała być karasela dlo najmłodszych gzubów, budki gdzie sie szczylało zez wiatrówy, wakało szmacianymi piłkami w biksy, abo drewniane kółka sie zarzucało na szyjki flachów.

walcować – chodzić, uczęszczać

Wczoraj, jak u niech byłym, mocno biadoł, że to już kuniec wakacjów i trzeba walcować do budy, znomy sie uczyć, łodrabiąc lekity, pisać klasowy.

wałówa – wałówka

Zabrałim ze sobom wałówe, a w razie jakby w lesie było zimno, halbke czysty na rozgrzywke.

wańtuch – worek płócienny; gruby worek na wełnę; płachta

Już cie widze, jak walisz Królówom w samych badejach, na tych krzywych girach w samych żyłokach, z bebechym jak jaki wańtuch.

warchłok – warchlak

– No idzim już chłopie do dumu, bo pewni bydło ryczy z głodu i warchłoki kwiczom na całkom wieś.

wartałoby – warto by było

Nojlepi wartałoby pomyślić o jakisiś wywczasach.

wartołka – zabawka dziecięca, zwana bąkiem

[...] nojmniejsze smarki puszczały wartołki, a dziewuchy grali w skokanki abo hopsy.

waryjot – wariat

Na kuniec muszom tyż wiedzić, że jech „Hajhitla” był fest ciny na gupków i waryjotów, podobnych jak te dzisiejsze skinhajle.

wcionż – wciąż

Wszystko to mi sie przypomniało, jak byłem w przeszły wtorek u golorza na naszym najstarszym, chociaż wcionż nowym łosiedlu.

wcześni – wcześniej

Tak se miarkuje, że chyba za wcześni pošlim na emeryt.

wczorej – wczoraj

Wczorej rano na Rąbinie jakisiś bandzior napod na kobite.

wej – patrz, oto, ot

Wej, z jaki to paski?

wek – w odstawkę

[...] to jak lecom „Matki, żony i kochanki”, „Klan” abo jakieś „Złotopolskie”, wszystko idzie wek, a une sie rozsiadajom we fotelach i sie patrzom jak te gapy w gnot.

wesoło – wesele

– Mnie sie jednak widzi, że te teroźniejsze wesoła już nie takie jak downi.

westka – kamizelka

Jak dostołem po nieboszczyku dziadusiu stary anker kieszonkowy z łańcuszkiem [...] to sie łodglachłym wew świonteczny ancug zez westkom.

wew – w

No to Zenuch był jednym z nojwoźniejszych gościów wew stołówce hotelu robotniczygo, gdzie było weselisko.

widzić – widzieć

Loboga! Jak bym sie swoi tak pokozoł za młodu, to by mnie wincy nie chciała widzić na łoczy.

wiedzić – wiedzieć

Na kuniec muszom tyż wiedzić, że jech „Hajhitla” był fest ciny na gupków i waryjotów, podobnych jak te dzisiejsze skinhajle.

wiela – wiele, wielu

A wiela mnie jeszcze innych dziwów nałopowiodoł... A wiela z nich musiało robić u szkiebrów.

wielgachny, wielgi – wielki, ogromny

Ni ma sie co dziwować, bo jego kobita to kawoł baby, prawie ze 100 kilo i swoje zapotrzebowanie pewni tyż mo wielgachne.

wilija – wigilia

Kożdy myśłoł o wiliji i świntach.

winkszy – większy

Winksze jak artychy w prawdziwym teatrze.

winować – winić

Gzubów za to nie winuje, ale jech rodzice robiom smarkom krzywde.

wińcy – więcej

Cołkie szczyńście, że już minyły te casy kiej jak było 20 stopniów i wińcy, to na wszystkich kioskach i składach były kartki z napisamy: „Napojów brak”.

winkszy – większy

Stamtod już sztyrowoł w ij kieronku młody cudok, jeszcze winkszy jak una.

wioneczek, wionek – wianeczek, wianek

Zaś o północy naszo babcia zez innymi starymi kobitami zaczyna śpiwać: „Pokulnij że tyn wioneczek...” i tak dalij.

wiosynny – wiosenny

Pogoda była wcale nie tako jak w styczniu, ino barzy wiosynno.

wirsz – wiersz

Uczom sie kolyndów i wirszy na spotkanie zez gwiazdorym, bo to już świnta za pasym.

wirzch – wierzch

– Patrz – godo Benas – widzisz tego langusa zgolonygo na połę, z jakim na wirzchu i wytartych na kolańskich hojach?

wioneczek, wionek – wianeczek, wianek

wiszok – wieszak

Ledwo fociu zdążył powiedzieć już Kazimirz singoł na specjalne wiszoki, gdzie w drewnianych łoprawkach wisały różne gazyty.

woj – wojsko, służba wojskowa

Jak po wojnie byłem w woju, to takie samuchne, jeszcze podbite goździami dowali szacholom.

wonchy – wąsy

Rychu miol przylepionom brode, wonchy i pejchy.

wonsaty – wąsaty

Zaś stare wonsate Cygany bilili wszystkie kotły, co były w mieście.

wrazić – wrzucić

Tyn, co zawdy mo co do gora wrazić i na grzbiet włożyć, to mo bide tam, gdzie wiesz.

wrocać – wracać

Bo jak tu wrocać do dumu z pustymy kubekamy.

wsiodać – wsiadać

Jak wsiodalim w Inie, to było jeszczek durch cimno.

wszyndzie – wszędzie

Teroz trzeba tyż coś zrobić, żeby bandziory sie nie panoszyli wszyndzie i ło każdy porze.

wściknąć sie – wściec się

Lotoł z tom pacharzyną jakby sie wścik.

wtyncas – wtenczas

Co țin wtyncas wyprowioł.

wybiglowany – wyprasowany

Cingim ubrany szykownie: jupa jak sie patrzy, halbcylinder na glacy, skórkowe glajzery na łapskach, hoje wybiglowane na kant jak brzytew.

wybirać sie – wybierać się

Jego chłopok ze swojom wybirali sie na zabawę.

wyblakninty – wyblaknięty

Portki miał stare, wyblakninte, powycirane z dziuramy na kolańskich, brudnom jake bez rynkowów.

wybonerowany – wypastowany

Mindzy jabsami i piernikami wiszalam na żabkach cinkie, kolorowe świczki, prosto, żeby nie kapoł wosk na wybonerowanom podłoge.

wybroć – wybrać

– Dziewuche se wuja wybroł galantom, z bogatygo dumu i wcale nie szpytnom.

wychochlować – wyszorować

No to wzinim z Jachym klamot i powiedzielim kobitom, że idzim go dobrze wychochlować do pralni w sklepie.

wycincie – wycięcie

Była tyż wycinano szopka betleimsko, abo pajace, co je sie po wycinciu na szperówie pociogano za sznurki, a une robiły różne wygibaszy.

wycywić się – wyżyć z trudem

Tyż łostatnio niedomogoł, ale już sie wycywoł.

wycpać – wyrzucić

Kejter to nie jest zobawka, co jak sie kumu znudzi, to można jom wycpać na śmietnik.

wydarzynie – wydarzenie

To un tyż wspomnioł takie jedno wydarzynie, co sobie jego przodki przekazywali z łojca na syna.

wydzwoniać – wydzwaniać

No to zaczyni wydzwoniać do znajomych i im robić kawoły.

wyelegantowany – ubrany elegancko

Lecioł wyelegantowany w zielony maneli z bindkom pod szyjom i kwiotkami w rynku.

wygibasy – nieskładne, bezwiedne ruchy rękoma i nogami w różnych kierunkach

Była też wycinano szopka betleimsko, abo pajace, co je sie po wycinciu na szperówie pociogąło za sznurki, a une robiły różne wygibasy.

wyglachnunc sie – wystroić się

– Dziewucho – mówie – gdzie żeś sie tak wyglachła jak som diabeł na Zielone Świontki.

wyglansowany – wypolerowany

W nowiutkich, prosto spod igły dresach, wyglansowanych trytach, uśmiechninte, zadowolone.

wyglondoc – wyglądać

Wyglondol jak downi pochyniorz.

wyhulnunc se – tańczyć aż do zmęczenia

Jo tam bym se wyhulnyła jeszcze jakigoś obertasa, sztajerka, poleczke abo walca.

wyinty – wyjęty

Po co mi te wygibasy, żebym po nich dostał dychy i łapoł powietrze, jak tyn wyinty zez wody szczupok?

wyizdzoć – wyjeżdżać

A z nich jeszcze wyizdzoł do Kenii na takie szafari, gdzie szczylajom do lwów i stoniów.

wyliżć – wyjść

Jak znowy zaczyli szczylać, to golnył do waninki w łazince i za nic nie chciot z ni wyliżć.

wyndka – wędka

Chłop spokojny, akuraty, gorzole tyż lubi, ale do miarki, wyndkom macho galancie, na rybach sie zno.

wyndzonka – wędzonka

Żeby to jeszcze jakiś pozywny ajntop, dejma na to grochówka na wyndzonce, kwas na świńskich łogunach abo fasolówka na wołowinie.

wyndka – wędka

wypik – wypiek

Zisz se poświontecznygo wypiku.

wypitek – napój

Zaślachtowali galantą kierdę, całkom kupe ptoków, narobili kielbachów, salcefiksów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kastry gorzoły, wypitków tyż było zatrzynsinie.

wyprowiać sie – wyprawiać się

Tam sie różne dziwa wyprowiały.

wyrajbować – wyczyścić

Na to już nie było innygo sposobu, jak ino szpiralom fest wyrajbować rury i to tak w kuchni, jak tyż i w łazince.

wyro – łóżko

Jak sie przed trzema dniami przeniosłym zez małżyńskiego wyra na leżanke, to moja na to [...].

wyruchać sie – wyrosnąć (o cieście drożdżowym)

Wew tłusty czwartek moja zarobiła ciasto, wraziła je pod pierzynie i jak sie dobrze wyruchało, wyrobiła ponczki, a jo takom szpecjalnom spryckom sikołym do środka koždygo marmulade.

wyrychtować – urządzić

A tyn nowy wychodek to szykownie wyrychtowali.

wystynkoć – wystękać

Juras wystynkoł dopiru dwie zwrotki, a Banan już łod razu śmignył mu kosom kole tba.

wyszczyrzać sie – nabijać się, wyśmiewać się, naigrywać się

Bydom sie nasze baby wyszczyrzać, że z nos takie zbiracze, jak z mysy dupy rajzyntasza.

wywczasowisko, wywczasy – miejsce wypoczynku, wypoczynek, wczasy

Zaś w sobote przed południu posprzontalim nasze wywczasowisko i ruszylim do dumu.

wywożynie żyńców – wywożenie nowożeńców (zwyczaj kujawski)

Było takie wywożynie żyńców, znaczy tych, co sie dopiro łochajtli.

wyży, wyżyrka - wyżerka, wielkie jedzenie

wyżyr, wyżyrka – wyżerka, wielkie jedzenie

A jak Wielkanoc to nojpirw rezurekcjo, a późni pirsze świonteczne śniodanie – znaczy sie wielgachno wyżyrka, co nie koždy żołundek jom zdzirży. Mielim wyżyr jak sie patrzy.

wzincie – wzięcie

Tamte to były młode świstoki, co u dziewuch mieli wzincie.

wziunć – wziąć

Ale znolożło sie dwóch młodzioków, co go wzini pod pachy i zanieśli na ławkę, a un tam łod razu nynoł.

Z

z powrotym – z powrotem

Tamte z Bydgoszczy powiedzieli, że prekurator mo racjom i trzeba bandziora wsadzić z powrotym za kratki.

za darmoche – za darmo

By wyszło tanio, bo bym stracili ino na żarcie, a reszta za darmoche.

zaboczyć – zapomnieć

Ale jak sie już rozgodoł, to chyba to tym zaboczył.

zachamyncić – schować ukradkiem

Doł tyż jeszcze matce coś we worku, a una to łod razu przed namy gdzieś zachamynciła w łostatni kąt.

zahoczyć – zahaczyć

[...] kiedy leciół kole płota, zahoczył pacharzynom to jakiś wystawajoncy gódź i una mu pynkła.

zachorzeć – zachorować

Benas zachorzoł na grype i zadryndoł do mnie, żebym wpoł [...].

zaczunć – zacząć

No i zaczynny Benasa namowiać: dziadek łopowidz nom coś ciekawyo.

zadowolnić, zadowolniony – zadowolić, zadowolony

[...] un zaś już ni może, a tak by chciół przyjaciółke zadowolnić.

zaincie – zajęcie

Zaroz tyż łobgodalim plan dzinnych zainć.

zakłodoć – zakładać

Jeszcze w przeszłym tygodniu, jak lozem do roboty, to zakłodołem ciepłą buche.

zakrynt – zakręt

Jak ujechalim jeszcze kawolek i bylim przed zakryntym na Podgórnym widzielim, ze Felek zsiodo z roweru, rzucio balonowe na droge i goło do rowu, a tam spuszczo hoje.

zalyngnunc sie – załęgnać się

[...] to mnie w bebecchu chlupoto jak by sie tam jakie żaby zalyngły.

zalzajer – kwas solny

W całkim zaś zabudowaniu śmierdziało jakimś zalzajerym czy czymśiś, bo w łostatnich dniach okupacji hitleroki zrobili tam szpital polowy.

zamiarować – zamierzać

Zaś te świstoki, co sie do dziewuch dowolajom, przychodzm, żeby sie dowiedzieć, co tyż une zamiarujom ło jech pannach wykrzyczyć.

zapołka – zapałka

Fociu broł łod niego wybraną, siadoł z namaszczyrim na krześle, wyciongoł przygotowane na wizyte u golorza cygaro, łobcinoł kuńcówce, a jo zapolołem zapolke, co mi wcześni podoł i dowołem fociowi łognia.

zaroz – zaraz

To była karczma zaroz przy dworcu kolejowym.

zarwane – zapadlisko po kopalni

Trase se zrobilim doobkoła „zarwanygo”.

zaś – potem

Zaś Benas upiecze na łobiod kurczoka na grylu.

zaślachtować – zabić, ubić zwierzę

Zaślachtowali galantą kieređ, całkom kupe ptoków, narobili kielbachów, salcefiksów i lebery, że palce lizać, kupili ze dwie kastry gorzoży, wypitków tyż było zatrzynsinie.

zatchoć sie – zatkać się

Jego kobiecie zatchoł sie zliw w kuchni.

zatrzynsinie – zatrząsienie, bardzo duża ilość na pewnej powierzchni

Łod razu trafilim na cołkie zatrzynsinie czornych łebków.

zatrzynść – zatrząść

Jak sie przed krztym dowiedziołym, że mo być Loretta, to mnie zatrzynsło jak w cinżki delerii.

zatuniać – zatańczyć

– Jak chciot zatuniać, to stawiół kosz z brachom na podwyższyniu łobok łorkiestry.

zawdy – zawsze

A Benas jak zawdy, miotł coś na podoryndziu.

zawieżć – zawieźć

Zenuch pojechał kobity zawieżć i łod razu przywiózł te firany.

zawodzynie – zawodzenie

Ludziska godali, że spod śpichrza słyhać było takie krzyki i zawodzynia, że kłaczyska sie jeżyły na tbie.

zбираć – zbierać

Łod razu chciałoby sie mnie nynać, a nie tam betki zбираć.

zbyra – heca, zabawa

Pewnie, że nie koźdyn miotł równy łeb do uczynio, a i na zbyrach nom tyż nie zbywało.

zbyrujoncy – figlujący, uprawiający seks

Ino szlak mnie trafio coroz czynsći, jak na koźdym fylmie w telewizyi, co chwilkła i to w nojciekawszym momyncie, zniko dejma na to zbyrujonco sobie para zakochanych [...].

zdybać – pochwycić

Nim go zdybali, to jedno postrzelil w pirchy.

zdziebko – odrobinę, troszeczkę

Niech sie babsko na starość zdziebko tyż pośmieje.

zez – z

A jo już nawet zez kobitom ni moge spać.

zielazny – żelazny

Kuniecznie cimne portki, tako samo jupa abo płaszcz zez zielaznymi guzikamy, zaś na glacy maciejówa z błyszczoncym rydlim.

Zielone Świontki – Zielone Świątki

– *Dziewucho – mówie – gdzie żeś sie tak wyglachła jak som diabeł na Zielone Świontki.*

zimia – ziemia

Nojpirw szukali pozostawionych jeszcze w zimi pyrów [...].

ziomb – ziąb

Tyn ziomb dycht wymiót ludzi z ulic.

ziuzianie – spanie

Na noc bydzim je rozkładać na trawniku za altanom i bydzie ziuzianie na świeżym lufcie jak ta lala.

zliw – zlew

Jego kobiecie zatchoł sie zliw w kuchni.

zmarsztka – zmarszczka

Dugo je moczył, bo mu sie na stopach jaż zmarsztki porobili.

zminić – zmienić

Jak już po dwóch setach se pogodajom jak Polok z Polokim, to sie to i tamto w kszindze zmieni i świstok wychodzi zadowolniony, a chłopoki zez klubu pagujom, kiedy wparuje nostympny.

zmirzgnuć – znudzić, obmierznąć

Ale jem to w kuńcu zmirzgåło.

zmortwinie – zmartwienie

– *No i mo samochconc chłopok zmortwinie – powiedziot na kuniec Benas.*

zmyśny – ten, co chętnie zmyśla lub coś łatwo wymyśli

Ino taki jakisiś zmyśny.

znajdnuć, znoleźć, znalyźć – znaleźć

Może by sie tyż coś znalazło i sprzedalo za duże bejmy.

znoć – znać

– *Znołem kiedyś jednygo kuma naszymy familii, starygo kujawioka ze Złotników Kujawskich.*

ziuzianie – spanie

zlew - zlew

znowy – znowu

– Znowy sie na mnie borchosz, czy co?

zobawa – zabawa

Podobno kiedyś, jak tam jeszcze ta wieś nazywała sie inacy, na zobawe przyszli chłopoki ze Szymborzo, co jedyn to mondrzejszy.

zoboczyć – zobaczyć

Benas jaż stanył, jak go zoboczył.

zomb – ząb

Un tyż, bo jak mu ino długopis szed za wolno, to chłopek łod razu do bufetu po nastymptom sete i coś na zomb.

zoraza – zaraza

Jak sie downi przechodziło kole inziora, to trzeba było fest kluke zatkać, bo z wody smierdziało jak nagło zoraza.

zort – gatunek

Wszystko wtyncos dlo Poloków było na kartki, chlib tyż, i to jeszcze tyn gorszy zort.

zwidzać – zwiędzać

Wiara przeważnie nie jechała, żeby coś zwidzać, abo sie łopolać nad wodom, ino se fest pogazować i zaś wyczyniać różne brewerie.

zwirzok – zwierzę

Teraz jest tam [...] biuro, w którym pani Ulka pilnuje hodowli zwirzoków w całkim kombinacie rolnym.

zydel – stołek drewniany, niski i długi stołek z poręczą

Wchodze do pommiszkanio, a tu gary na kuchni zimne, a moja siedzi na kuchynnym zydlu i godo przez kómórke.

zygar – zegar

W telewizyi zaczon bić zygar.

zylze – zimne nóżki w galarecie, galaretka z mięsa

Jak już dobrze switało, podali do stołów zylze z nóżków świnskih zez łoctym.

Ż

żarcie – jedzenie

No, a późni zasiedlim do stołów, co sie ugiwały łód żarcio i picio.

żeniaty – żonaty

Za to nie muszom, jak jech żeniate komple, być na każde zawołanie kobit w przedświontecznym bałaganie.

żol – żal

Żol było patrzeć.

żołnirzyk – żołnierz

Dło gzubów mioteś w sklepach na dużych papiurach kolorowych indianerów, kowbojów abo żołnirzyków.

żołundek – żołądek

Ale downi, jak sie napiłym lemoniady fest gazowany, a późni mnie sie odbuchło jak krowie po liściach, to nic nie czułym na żołundku.

życzynie – życzenie

No to rozłołym szampona, złożylim se życzynio i wypilim.

żynić sie – żenić się

Do dziś pamintom, jak sie żynił najmłodszy braszka moigo focia, co miszkoł na Kympie.

żyniec – nowożeniec

Było takie wywożynie żyńców, znaczy tych, co sie dopiro łochajtli.

żniewicz – nowożniewicz

Ż

ździebełko, ździebko – odrobinka

Przynieślił z niego minciuchnych gruchów i śliwów, żeby tyż mieć ździebełko witamin na podoryndziu.

źreć – jeść

Siedzom se wew swoich pałacach, źrom co dusza ino zapragnie [...].

Agata Kmieć

KUJAWIOCZEK, BO JEZDEŚ

*Godoleś – liź górum,
Godoleś – liź górum,
Lazłam sztrekuchum,*

*I tak jezdem dali
Dali sie łostałam
Tamtum dziewuchum*

*Dali sie łośmieje,
Gdy wylazi tyncza
Po wielki burzy*

*Dali widze modrok,
Pacząc wew zwierciadło,
Bury kałuży*

*I furt chowom smyntki,
Gafy i zmortwienia,
W galantym śmichu*

*Dali kwitnie serce
I fest sie weseli
Wew kożdym łoddechu...*

Kujawiozeczek bo jezdeś

Laura Kozubowska

WARTAŁOBY

*Chabrowy urok i czerwune maki,
Kujowskiej nocy tajemne znaki,
Kubetek wody wylot żeś na mnie
By każdy widziot – jo serce twe całkie.*

*Z jinziora tamtej, nieznaney struny,
Gdzie wionek doptynuł wew Kupale rzucony,
Nowalijkowo wesota nuta
Łodkryła tom lubość, co wew trzcinie gdzie skryta.*

*Zaś pośród krytych haftów zapaski,
Pynków wstunżeczek i sznurów koroli,
Przy pinknych piosynkach my tańcowali.
Wartałoby boczyć, jak my sie kochali!*

*Pinkniejszy żywot teraz sie zdaje,
Gdy gorunc w sercach naroz nastaje.
Łod Wielkanocy Kujawiok lubuje
Tom dziewke, co krašno usta maluje.*

Wartaloby

Pochodzenie ilustracji:

Zdjęcia z prywatnych zbiorów Laury Kozubowskiej. Fotografie pochodzą z planów nagrań Zespołu Folklorystycznego Kłopotanie, promującego kulturę Kujaw Zachodnich, wielokrotnie nagradzanego za swoją twórczość oraz wierne rekonstrukcje regionalnych zwyczajów i obrzędów.

NOTATKI

ISBN 978-83-68245-03-5

